

”Kvalitet betyr å gjøre det riktige når ingen ser på”

En kvantitativ undersøkelse av regnskapskvalitet i årsregnskap utarbeidet med og uten ekstern hjelp

---

Marianne Lindstrøm Hansen

Masteroppgave i økonomi og administrasjon – juni 2017

Forord

Denne masteroppgaven er avsluttende del av mastergraden i økonomi og administrasjon ved Handelshøgskolen i Tromsø. Arbeidet er utført som en obligatorisk del av studiet, og utgjør 30 studiepoeng. Oppgaven undersøker regnskapskvaliteten med og uten bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen, med fokus på skjønnsmessige vurderinger.

Arbeidet med masteroppgaven har vært utfordrende, men også meget interessant. Et spennende tema har gjort de lange arbeidsdagene overkommelige. Jeg har tilegnet meg mye nyttig kunnskap som jeg tror og håper jeg får bruk for i senere tid, og jeg er nå klar for nye utfordringer.

Jeg ønsker å rette en særdeles stor takk til veilederen min, førsteamanuensis Sverre Braathen Thyholdt, som har vært tilgjengelig med faglig kunnskap og engasjement gjennom hele prosessen. Uten dine konstruktive tilbakemeldinger, gode innspill og oppmuntrende ord hadde veien mot mål blitt enda tøffere.

Avslutningsvis ønsker jeg å rette en stor takk til medstudenter for en hyggelig studietid, samt familie og venner, for tålmodighet, støtte og oppmuntring gjennom hele semesteret. Og til Eleah, Freya, Emil og Saga – tante lover å ha bedre tid til dere nå.

Tromsø, 1. juni 2017

Marianne Lindstrøm Hansen

Sammendrag

Tittelen på masteroppgaven er et sitat fra Henry Ford, og beskriver på mange måter essensen av temaet i denne masteroppgaven. I 2011 ble revisjonsplikten for små aksjeselskap opphevet, gitt at selskapene oppfyller tre kumulative vilkår. Dermed kan disse selskapene utarbeide og levere årsregnskap uten bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen. Da er det opp til regnskapsprodusentene i selskapene å utarbeide gode årsregnskap, som inneholder all nødvendig informasjon. I tillegg må informasjonen være av god kvalitet, slik at de ulike interessentene kan bruke årsregnskapet til sine ulike formål. Det er derfor viktig at regnskapsprodusenten utarbeider årsregnskap som er komplett, nøytral og fri for feil, for at interessentene skal kunne stole på informasjonen fra årsregnskapet.

Regnskapskvalitet er et flyktig begrep, og blir påvirket av blant annet regnskapsmessig støy og skjønnsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten. Formålet med denne masteroppgaven er å belyse regnskapskvaliteten blant små aksjeselskaper, ved å undersøke kvaliteten på årsregnskap med og uten bruk av ekstern hjelp, og med og uten skjønnsmessige vurderinger. Problemstillingen i undersøkelsen er som følger:

Gir ekstern hjelp bedre regnskapskvalitet for små aksjeselskaper i en bransje hvor årsregnskapet er preget av skjønnsmessige vurderinger?

Oppgaven definerer høy regnskapskvalitet som ”årsregnskap som er mer komplett, nøytral og fri for feil, og hvor omfanget av bevisste og ubevisste feil ikke påvirker årsregnskapets predikative evne”. For å undersøke regnskapskvaliteten er det utarbeidet en indeks basert på den teoretiske gjennomgangen. Indeksen er tilpasset selskaper med og uten bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen, samt årsregnskap med og uten skjønnsmessige vurderinger.

Undersøkelsen har et deskriptivt forskningsdesign og er gjennomført kvantitativt, ved å registrere regnskapskvaliteten til 252 små aksjeselskaper i bygg- og anleggsbransjen i Troms fylke, fordelt på regnskapsårene 2014 og 2015. Tidsperspektivet på to regnskapsår er valgt for å få bedre innsikt i regnskapskvaliteten over tid. Selskapene ble fordelt i totalt seks ulike grupper, og det ble gjennomført sammenligninger mellom gruppegjennomsnittene for å avdekke om forskjellene i målt regnskapskvalitet er statistisk signifikante.

Resultatene fra undersøkelsen indikerer at det ikke er signifikante forskjeller i regnskapskvaliteten for årsregnskap utarbeidet med og uten bruk av ekstern hjelp, og med og uten skjønsmessige vurderinger. Funnene indikerer også at gjennomsnittlig regnskapskvalitet blant små aksjeselskaper er lav, og det er ingen tydelige tegn på hvilke selskaper som har høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet.

Nøkkelord: Regnskapskvalitet, ekstern hjelp, skjønsmessige vurderinger, små aksjeselskap, bygg- og anleggsbransjen.

Begrepsavklaring

Regnskapskvalitet – høy regnskapskvalitet er årsregnskap som er mer komplett, nøytral og fri for feil, og hvor omfanget av bevisste og ubevisste feil ikke påvirker årsregnskapets predikative evne (undersøkelsens definisjon).

Skjønnsmessige vurderinger – vurderinger av regnskapsposter som medfører måleutfordringer i fastsettelsen av regnskapsstørrelsen (undersøkelsens definisjon).

Årsregnskap – samlebetegnelse for resultatregnskap, balanseoppstilling og tilhørende noter.

Små aksjeselskap – aksjeselskap som kommer inn under revisjonsfritaket i aksjelovens § 7-6: samlet driftsinntekt mindre enn fem millioner kroner, balansesum mindre enn 20 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte ikke overstiger 10 årsverk.

Ekstern hjelp – revisor og/eller regnskapsfører som bistår selskapet i regnskapsavleggelsen.

Interessenter – eiere, ansatte, kunder, leverandører, kreditorer og offentlige etater som anses som brukere av selskapets årsregnskap, som følge av deres interesseforhold i selskapet.

NRS – Norsk RegnskapsStandard. Et sett av anbefalinger og regler som er utarbeidet for å gi svar på regnskapsfaglige spørsmål som ikke blir direkte behandlet eller omtalt i regnskapsloven.

NOU – Norsk offentlig utredning. Utredninger som gjerne utarbeides i forbindelse med nye lovforslag (lovforarbeider), eller som danner grunnlag for meldinger eller proposisjoner fra regjeringen til Stortinget.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUNN OG AKTUALISERING.....	1
1.2 PROBLEMSTILLING.....	3
1.3 AVGRENSNINGER.....	4
1.4 DISPOSISJON.....	4
2.0 TEORI.....	5
2.1 REGNSKAPSKVALITET.....	5
2.1.1 Regnskapets formål.....	5
2.1.2 Undersøkelsens definisjon på regnskapskvalitet.....	9
2.2 SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER.....	10
2.2.1 Skjønnsmessige vurderinger i forbindelse med regnskapets kvalitative krav.....	10
2.2.2 Hvilke regnskapsposter omfattes av skjønnsmessige vurderinger.....	13
2.3 VARIGE DRIFTSMIDLER.....	14
2.3.1 Avskrivning.....	14
2.4 VARELAGER.....	16
2.4.1 Varekostnad og vareforbruk.....	16
2.4.2 Svinn og ukurans.....	17
2.5 ANLEGGSKONTRAKTER.....	17
2.5.1 Regnskapsføring av anleggskontrakter.....	18
2.6 KUNDEFORDRING.....	19
2.6.1 Tap på fordring.....	20
2.6.2 Avsetning tap på fordring.....	20
2.7 NOTER.....	22
2.7.1 Forenklet notekrav for små foretak.....	22
2.8 BRUK AV SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER.....	23
2.8.1 Ekstern hjelp.....	26
3.0 METODE.....	28
3.1 DATAUTVALG.....	28
3.1.1 Datainnsamling og gruppering.....	29
3.2 INDEKS.....	30
3.2.1 Operasjonalisering.....	31
3.2.2 Del 1 – Fellesspørsmål.....	32
3.2.3 Del 2 – Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger.....	33
3.2.4 Del 3 – Selskaper med skjønnsmessige vurderinger.....	33
3.3 STATISTISK ANALYSE – SAMMENLIGNING AV GJENNOMSNIITT MELLOM TO GRUPPER.....	35
4.0 RESULTAT.....	37
4.1 GENERELT.....	37
4.2 INDEKS.....	38
4.2.1 Del 1 – Fellesspørsmål.....	41
4.2.2 Del 2 – Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger.....	42
4.2.3 Del 3 – Selskaper med skjønnsmessige vurderinger.....	43
4.3 STATISTISK ANALYSE.....	45
5.0 DISKUSJON.....	47
5.1 INDEKS.....	47
5.1.1 Del 1 – Fellesspørsmål.....	48
5.1.2 Del 2 – Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger.....	49
5.1.3 Del 3 – Selskaper med skjønnsmessige vurderinger.....	50
5.2 STATISTISK ANALYSE.....	54
6.0 KONKLUSJON.....	56

6.1 GENERELLE FUNN I UNDERSØKELSEN.....	57
6.2 KONKLUSJON	58
LITTERATURLISTE.....	59
VEDLEGG 1: OVERSIKT OVER KRAV TIL POENGOPPNÅELEN PÅ INDEKSEN	63
VEDLEGG 2: BAKGRUNN FOR UTREGNING AV MAKSIMAL POENGOPPNÅELSE FOR DE ULIKE SELSKAPENE.....	67

Figuroversikt

FIGUR 1) OVERSIKT OVER UTVALGET I UNDERSØKELSEN	3
FIGUR 2) KVALITETSKRAV TIL REGNSKAPSINFORMASJONEN, BASERT PÅ KRISTOFFERSEN (2008), s. 147	11
FIGUR 3) OVERSIKT ANTALL ÅRSREGNSKAP I HVER GRUPPE	29
FIGUR 4) REGNSKAPSKVALITET FOR ALLE GRUPPENE	37
FIGUR 5) DEL 1 – GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR SPØRSMÅLENE I DEL 1	41
FIGUR 6) SPØRSMÅL 4: GIR SELSKAPET INFORMASJON OM PRINSIPPER SOM <i>IKKE</i> ER AKTUELLE?	41
FIGUR 7) SPØRSMÅL 7: GIR SELSKAPET BEGRUNNELSE FOR VURDERINGENE SINE?	42
FIGUR 8) DEL 2 – GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR SPØRSMÅLENE I DEL 2	43
FIGUR 9) DEL 3.1 – GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR SELSKAPER MED VARIGE DRIFTSNIDLER	43
FIGUR 10) DEL 3.2 – GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR SELSKAPER MED VARELAGER	44
FIGUR 11) DEL 3.3 – GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR SELSKAPER MED KUNDEFORDRINGER	44

Tabelloversikt

TABELL 1) OVERSIKT OVER AKTUELLE SPØRSMÅL TIL DE ULIKE SELSKAPENE	30
TABELL 2) EKSEMPEL PÅ FORSKJELLEN I POENGSTRUKTUREN	31
TABELL 3) MAKSIMAL POENGOPPNÅELSE FOR DE ULIKE SELSKAPENE	32
TABELL 4) DEL 1 – FELLESPØRSMÅL	32
TABELL 5) DEL 2 – SPØRSMÅL TIL SELSKAPER <i>UTEN</i> SKJØNNMESSIGE VURDERINGER	33
TABELL 6) DEL 3 – SPØRSMÅL TIL SELSKAPER <i>MED</i> SKJØNNMESSIGE VURDERINGER	34
TABELL 7) RANGERING AV MÅLT REGNSKAPSKVALITET I DE ULIKE GRUPPENE	37
TABELL 8) OVERSIKT GJENNOMSNIITTLIG POENGSORE I % FOR ALLE SPØRSMÅLENE	39
TABELL 9) OVERSIKT GJENNOMSNIITTSRESULTATER FRA HYPOTSETESTESTINGEN	45
TABELL 10) RESULTATER FRA T-TESTENE	45

1.0 Innledning

Formålet med dette kapitlet er å presentere studiens problemstilling. Først blir bakgrunnen for oppgaven aktualisert, og deretter blir problemstillingen og studiens avgrensninger redegjort for. Avslutningsvis blir oppgavens disposisjon beskrevet.

1.1 Bakgrunn og aktualisering

”Blant fravalgselskapene generelt finner vi ingen tegn til svekket regnskapskvalitet, men vi finner indikasjoner på redusert regnskapskvalitet blant selskapene med det største potensialet for å bruke skjønsmessige vurderinger i regnskapsavleggelsen.” (Langli, 2015, s. 21)

I forbindelse med vedtaket om unntak for revisjonsplikt for små aksjeselskaper fra 2011, ble det også vedtatt at denne unntaksordningen skulle evalueres etter en gitt tid. Et viktig funn i evalueringen var at det ikke ble avdekket tegn på svekket regnskapskvalitet blant selskapene som hadde valgt bort revisor. Imidlertid ble det funnet indikasjoner på redusert regnskapskvalitet blant selskapene med størst potensiale for bruk av skjønsmessige vurderinger (Langli, 2015). Det ble også avdekket at kvaliteten på næringsoppgavene har gått ned blant selskapene som ikke lenger benytter ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen.

Unntaksordningen var i strid med anbefalingene fra flertallet i Sæbø-utvalget, som utredet revisjonsplikten for små foretak. Flertallet mente at revisjonsplikten måtte opprettholdes, blant annet ved at samfunnet som helhet ville være tjent med at små aksjeselskaper er underlagt kontroll gjennom revisjonsplikten (NOU 2008: 12). Dette fordi revisor vil bidra til å kvalitetssikre informasjonen i årsregnskapet. Flertallet hevdet også at bruk av ekstern autorisert regnskapsfører vil bidra til forbedret regnskapskvalitet. I lovvedtaket ble det derimot lagt avgjørende vekt på ønsket om å forenkle de administrative kostnadene for små foretak, i tillegg til et ønske om tilpasning til den internasjonale utviklingen (Prop. 51 L, 2010-2011). Samtidig ble det trukket frem at de minste selskapene står for en uforholdsmessig høy kostnad ved revisjonsplikt, sett i sammenheng med selskapenes omsetning og skattbare inntekt. I forkant av vedtaket om unntak for revisjonsplikt ble det understreket at interessentene generelt er færre blant små foretak enn øvrige foretak, og at mange av interessentene er fraværende, slik at det i teorien er færre som har nytte av årsregnskapene til de minste selskapene (Langli, 2009).

Basert på evalueringsrapporten til Langli (2015) fikk et utvalg, Bråthen-utvalget, i oppdrag å utrede behovet for endring av terskelverdiene som revisjonsfritaket bygger på. Utvalget konkluderte med å videreføre ordningen uendret. Dette ble begrunnet med at gjeldende terskelverdier hadde truffet et betydelig antall selskaper, samtidig som evalueringsrapporten ikke hadde avdekket vesentlige negative virkninger av revisjonsfritaket (NOU 2016: 22). Samtidig ble det trukket frem at en eventuell heving av terskelverdien tilknyttet driftsinntekt ville medføre en betydelig endring av selskapssammensetningen som er omfattet av revisjonsfritaket. *”En heving av terskelverdiene for driftsinntekt vil særlig få konsekvenser for selskaper innen handelsnæringen samt for bygg- og anleggsbransjen”* (NOU 2016: 22, s. 162). Skattemyndighetene har trukket frem disse bransjene som særlig utsatt for økonomisk kriminalitet, og spesielt bygg- og anleggsbransjen er preget av mange skjønsmessige vurderinger, for eksempel rundt fullføringsgrad av anleggskontrakter [1].

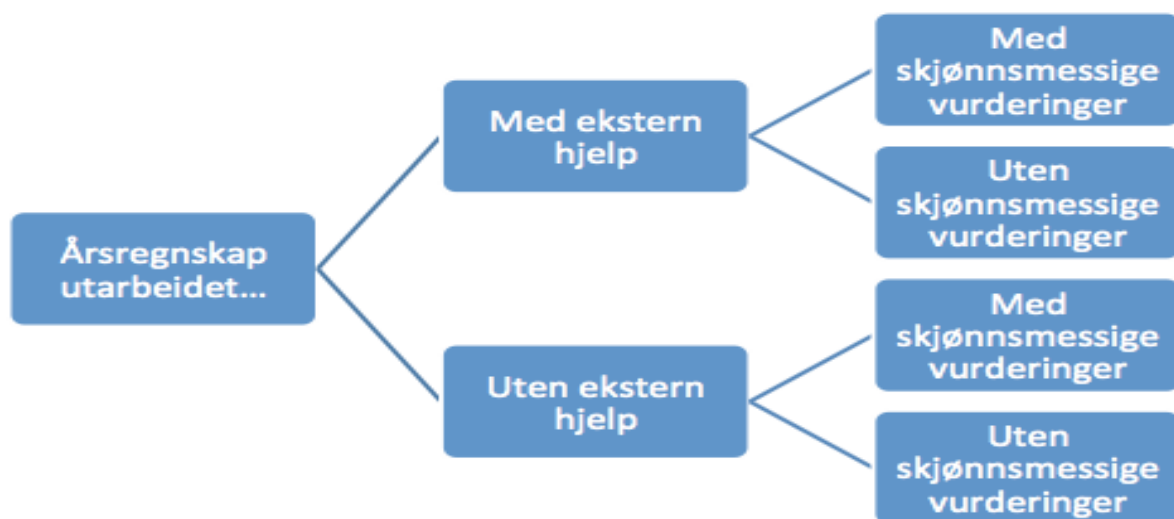
Denne masteroppgaven skal bidra til å belyse regnskapskvaliteten blant små aksjeselskaper. Grunnlaget for undersøkelsen er funnet fra evalueringsrapporten, om indikasjoner på svekket regnskapskvalitet blant selskaper med størst potensiale for bruk av skjønsmessige vurderinger. Evalueringsrapporten til Langli (2015) undersøker regnskapskvaliteten før og etter fravalg av revisor blant små aksjeselskaper i regnskapsårene 2010 til 2012, hvor unntaksordningen fortsatt var relativ ny. Om funnene fra undersøkelsen uttaler Langli selv at *”Resultatene må imidlertid tolkes med forsiktighet”* (Langli, 2015, s. 381). Det blir presisert at det er behov for flere år med observasjoner etter 2011 før det er mulig å fastslå direkte konsekvenser av fravalgsordningen på regnskapskvaliteten. Selskapene i evalueringsrapporten måtte også tilfredsstillе minimumskrav til størrelsesnivået på driftsinntekter og balansesummen. Denne undersøkelsen skal imidlertid ta for seg regnskapskvaliteten i sammenheng med bruken av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen, med fokus på årsregnskap med og uten skjønsmessige vurderinger. Undersøkelsen tar også utgangspunkt i en senere regnskapsperiode enn evalueringsrapporten. Videre vil selskapene i undersøkelsen oppfylle kriteriene for fravalg av revisor, uten ytterligere begrensninger i størrelse eller omfang av virksomheten.

1.2 Problemstilling

Formålet med denne undersøkelsen er å undersøke nivået på kvaliteten på årsregnskap med og uten bruk av ekstern hjelp, og med og uten skjønsmessige vurderinger, blant små aksjeselskaper i en bestemt bransje. Utvalget i undersøkelsen består av selskaper i bygg- og anleggsbransjen, som en konsekvens av at denne bransjen både er preget av skjønsmessige vurderinger og utsatt for økonomisk kriminalitet. Med dette som grunnlag er problemstillingen i undersøkelsen som følger:

Gir ekstern hjelp bedre regnskapskvalitet for små aksjeselskaper i en bransje hvor årsregnskapet er preget av skjønsmessige vurderinger?

For å besvare denne problemstillingen tar undersøkelsen utgangspunkt i et utvalg av små aksjeselskaper innenfor bygg- og anleggsbransjen. Hovedskillet mellom disse utvalgene er *med ekstern hjelp* og *uten ekstern hjelp*, samt *med skjønsmessige vurderinger* og *uten skjønsmessige vurderinger*. Dette er illustrert i figur 1.

Figur 1) Oversikt over utvalget i undersøkelsen

I denne undersøkelsen vil *med ekstern hjelp* utgjøre små aksjeselskaper som bruker revisor og/eller ekstern regnskapsfører i utarbeidelsen av årsregnskapet, mens *uten ekstern hjelp* gjelder for små aksjeselskaper som utarbeider årsregnskapet på egenhånd. Dette skillet er naturlig og hensiktsmessig for denne undersøkelsen, som følge av at både revisor og regnskapsfører kan bistå selskaper i regnskapsavleggelsen, også uten at revisor reviderer årsregnskapet. *Årsregnskapet* i denne undersøkelsen betegner resultatregnskap og balanseoppstilling med tilhørende noter.

1.3 Avgrensninger

Undersøkelsen har en rekke avgrensninger utover avgrensningen til bransjen. I denne undersøkelsen er *små aksjeselskaper* de aksjeselskapene som faller inn under terskelverdiene i aksjelovens § 7-6 første ledd, som gir unntak for revisjonsplikt. Ytterligere avgrensninger i utvalget blir redegjort for i delkapittel 3.1. For å få et best mulig grunnlag til å kunne analysere regnskapskvaliteten, skal årsregnskapene for to regnskapsperioder undersøkes. Regnskapsperiodene er regnskapsårene 2014 og 2015. Dette vil utgjøre henholdsvis nest nyeste og nyeste avlagte årsregnskap for selskapene, som følge av at fristen for å avlegge årsregnskapet for 2016 ikke er utløpt på tidspunktet for denne undersøkelsen.

1.4 Disposisjon

Første kapittel introduserer bakgrunnen for undersøkelsen med tilhørende aktualisering. Deretter blir formålet med undersøkelsen og problemstillingen presentert, samt hvilke avgrensninger som er gjennomført.

Kapittel to presenterer en litteraturgjennomgang av det teoretiske rammeverket som danner grunnlaget for undersøkelsen. Denne teorien blir benyttet i utviklingen av indeksen som skal brukes for å analysere årsregnskapene.

I kapittel tre blir den metodiske tilnærmingen beskrevet. Her blir blant annet valgene som er tatt i forskningsprosessen og innholdet i indeksen redegjort for. Den statistiske analysen som gjennomføres blir også presentert.

Fjerde kapittel presenterer resultatene fra gjennomgangen av årsregnskapene og funnene fra den statistiske analysen.

Kapittel fem omhandler drøfting og diskusjon av resultatene. Her blir eksisterende teori sammenlignet med og drøftet mot resultatene fra undersøkelsen og den statistiske analysen.

Sjette og siste kapittel beskriver et sammendrag av undersøkelsen, før konklusjonen på problemstillingen blir presentert.

2.0 Teori

Teorikapitlet presenterer relevant teori på grunnlag av studiens problemstilling. Først blir ulike definisjoner på regnskapskvalitet drøftet. Deretter blir begrepet skjønnsmessige vurderinger drøftet, samt aktuelle regnskapsposter som preges av slike vurderinger.

2.1 Regnskapskvalitet

En tro gjengivelse av selskapets økonomiske situasjon og stilling er vanskelig å oppnå, som følge av måle- og estimatusikkerhet. Oppstår det usikkerhet rundt hvorvidt rapporterte regnskapstall gjenspeiler virkelige økonomiske realiteter, vil årsregnskapet være preget av regnskapsmessig støy. Støy oppstår når regnskapsprodusenten velger en rapporteringsstrategi som avviker fra nøytral rapportering, og vil påvirke regnskapskvaliteten (Langli, 2005). En nøytral rapporteringsstrategi innebærer at regnskapsprodusenten ikke påvirker regnskapsrapporteringen, verken gjennom valg av regnskapsprinsipper eller utøvelse av skjønn. Slik nøytral rapportering er vanskelig å oppnå, som følge av at regnskapsprodusenten må ta valg knyttet til regnskapsrapporteringen og prosessen rundt regnskapsutformingen. I den forbindelse kan regnskapsmessig støy innta ulike former, enten ved å være bevisst og tilsiktet, gjennom manipulering, eller ubevisst og utilsiktet, som et resultat av lav kompetanse og dårlig utøvd skjønn fra regnskapsprodusenten (Stenheim, Sundkvist, & Opsahl, 2017).

2.1.1 Regnskapets formål

Regnskapskvalitet er et flyktig begrep som følge av finansregnskapets mange ulike formål og interesser. Et finansregnskap har i hovedsak tre ulike formål: gjenspeile selskapets økonomiske realiteter, gi beslutningsnyttig informasjon til interessentene og redusere asymmetrisk informasjon mellom regnskapsprodusentene og interessentene (Stenheim m.fl., 2017). De ulike interessentene har forskjellige informasjonsbehov avhengig av hvilken tilknytning de har til selskapet, og har følgelig ulik oppfatning av kvaliteten på årsregnskapet. Med utgangspunkt i de ulike formålene kan regnskapskvalitet defineres som hvorvidt årsregnskapet evner å oppnå sitt formål (Stenheim m.fl., 2017), men det finnes mange ulike definisjoner på begrepet i den akademiske litteraturen. Regnskapskvaliteten vil ofte omfatte hele årsregnskapet, slik som resultatregnskapet, balanseoppstillingen, tilhørende noter og årsberetning (Langli, 2015; Langli & Tellefsen, 2010). Kvalitetsforskjeller i årsregnskapet er gjerne knyttet til regnskapsposter og regnskapsdata som ikke lar seg måle pålitelig, og hvor beste estimat legges til grunn for målingene. Her oppstår det ofte måleusikkerhet, som kan

medføre kvalitetsforskjeller (Imhoff, 1992). Samtidig medfører periodisering ofte bruk av regnskapsestimater, noe som resulterer i at årsregnskapet blir ekstra utsatt for måleusikkerhet.

”Periodisering vil også øke det rom ledelsen, eller andre som er involvert i årsavslutningen, har til å kunne manipulere regnskapet ved å velge regnskapsmessige løsninger (prinsipper og/eller estimater) som gir en fordelaktig rapportering.” (Langli, 2015, s. 353)

Kvaliteten på informasjonen i regnskapet skal forsøke å reflektere selskapets underliggende økonomiske situasjon (Chen, Tang, Jiang, & Lin, 2010). I følge Langli og Tellefsen (2010) er regnskapskvaliteten høy når årsrapporten, altså årsregnskapet, årsberetningen og en eventuell revisjonsberetning, gir god informasjon om den underliggende økonomien som preger selskapet. Langli og Tellefsen (2010) presiserer selv at regnskapskvaliteten vurderes ut fra tall og informasjon fra hele årsrapporten, slik at god regnskapskvalitet ikke bare betyr at man skal kunne verdsette selskapets økonomiske verdi.

Gjenspeile selskapets underliggende økonomiske realiteter

En perfekt avbildning av et selskaps økonomiske realiteter vil kreve at årsregnskapet er fri for regnskapsmessig støy (Stenheim m.fl., 2017). Dette krever at regnskapsprodusenten utarbeider årsregnskapet uten noen form for påvirkning, verken gjennom manipulering eller opportunistiske skjønnsmessige vurderinger. Manipulering av årsregnskapet omtales ofte som *earnings management*, og oppstår når regnskapsprodusenten bevisst velger skjønnsmessige vurderinger i regnskapsrapporteringen for å endre årsregnskapet (Healy & Wahlen, 1999; Kinserdal, 2017). Dette gjøres for å villede interessentene til å tro at selskapets økonomiske stilling og resultat er annerledes enn den underliggende økonomiske realiteten tilsier. På grunnlag av regnskapets formål om å gjenspeile de underliggende økonomiske realitetene, kan regnskapskvalitet forstås utfra hvorvidt årsregnskapet faktisk avbilder den underliggende økonomiske situasjonen (Barth, Landsman, & Lang, 2008; Stenheim m.fl., 2017). En annen definisjon på regnskapskvalitet er: *”Accounting information holds high accounting quality if it reflects the firm’s economic position and performance, that is, reflect real economic phenomena”* (Barth m.fl., 2008; som gjengitt i Langli, 2015, s. 355). Utfra denne definisjonen er det viktig for regnskapskvaliteten at årsregnskapet reflekterer en korrekt avbildning av den økonomiske situasjonen som selskapets årsregnskap forsøker å presentere.

I 2010 ble det undersøkt hvilken innvirkning internasjonale regnskapsstandarder hadde på regnskapskvaliteten for selskaper i medlemslandene av EU. I undersøkelsen ble inntektsutjevning, inntektsstyring, periodiseringskvalitet, tidsriktig tapsføring og omfanget av skjønsmessige periodiseringer kategorisert som mål på regnskapskvaliteten (Chen m.fl., 2010). Studiet gikk ut på å sammenligne regnskapskvaliteten til børsnoterte selskaper i 15 ulike EU-medlemsland før og etter overgangen til internasjonale regnskapsstandarder. Funnene fra analysen antydte at bruk av internasjonale regnskapsstandarder hadde en liten positiv effekt på regnskapskvaliteten. Dette som en konsekvens av blant annet at ledelsens bruk av skjønsmessige vurderinger ble redusert som et resultat av at valgmulighetene rundt regnskapsføringen ble begrenset (Chen m.fl., 2010).

Et anerkjent studie fra 2008, om hvorvidt bruken av internasjonale regnskapsstandarder fremfor nasjonale regnskapsstandarder er assosiert med høyere regnskapskvalitet, opererte med manipulering, tidsriktig tapsføring og verdirelevans som mål på regnskapskvalitet (Barth m.fl., 2008). I studiet ble selskaper som brukte internasjonale regnskapsstandarder sammenlignet med selskaper som brukte gjeldende nasjonale regnskapsstandarder i det aktuelle landet. Studiet konkluderte med at selskaper som bruker internasjonale regnskapsstandarder hadde høyere regnskapskvalitet, gjennom blant annet mindre bruk av inntektsutjevning og mer tidsriktig anerkjennelse av tap (Barth m.fl., 2008).

Forskningsdesignet på studiet ble utformet for å kontrollere for virkningene av insentiver og de økonomiske omgivelsene rundt selskapene, for å unngå at eventuelle endringer i regnskapskvaliteten kunne tilskrives disse faktorene. Likevel poengterer Barth m.fl. (2008) at de ikke kan være sikre på at funnene deres kan tilskrives endringer som følge av regnskapsstandarder, eller om funnene er et resultat av insentiver og økonomiske omgivelser.

Gi beslutningsnyttig informasjon til interessentene

Finansiell rapportering skal forsøke å gi informasjon som oppfattes som nyttig for selskapets ulike interessenter i beslutningssituasjoner, og da spesielt for eksisterende og potensielle interessenter i predikative situasjoner (Financial Accounting Standards Board, 2010). Hvis informasjonen skal være beslutningsnyttig, må den være relevant, vesentlig og gi en tro gjengivelse av selskapets økonomiske stilling og resultat. Dersom disse vilkårene er oppfylt, vil informasjonen ha potensiale til å kunne påvirke interessentene i en beslutningssituasjon (Stenheim m.fl., 2017). Med årsregnskapets formål om å formidle beslutningsnyttig

informasjon kan regnskapskvalitet anses som hvorvidt og i hvilken grad regnskapet gir informasjon som oppfattes som beslutningsnyttig for interessentene (Stenheim m.fl., 2017).

Basert på det konseptuelle rammeverket er det utviklet en definisjon på regnskapskvalitet med hensyn til relevansen for interessentene av regnskapet. Relevant finansiell informasjon er informasjon som kan utgjøre en forskjell i en beslutningssituasjon (Financial Accounting Standards Board, 2010). Høy regnskapskvalitet blir definert som årsregnskap som er *mer komplett, nøytral og fri for feil*. Dersom årsregnskapet tilfredsstillere disse vilkårene vil det gi en tro gjengivelse av selskapets underliggende økonomiske stilling og resultat, og dermed gi mer nyttig predikativ og bekreftende informasjon til interessentene av regnskapet (Gaynor, Kelton, Mercer, & Yohn, 2016; Petersen, Plenborg, & Kinserdal, 2017). For at årsregnskapet skal være komplett må det inneholde all nødvendig informasjon for at interessenten skal forstå den økonomiske situasjonen som blir skildret i årsregnskapet. Er årsregnskapet nøytralt og fri for feil vil informasjonen som presenteres ikke være vektet fordelaktig eller ufordelaktig, og heller ikke inneholde feil eller mangler i oppstillingen (Financial Accounting Standards Board, 2010). Ved å oppfylle kravene til en tro gjengivelse av årsregnskapet vil relevansen for interessentene styrkes, og dermed påvirke regnskapskvaliteten.

Redusere asymmetrisk informasjon mellom regnskapsprodusentene og interessentene

Et annet formål med finansregnskapet er å redusere informasjonsasymmetrien mellom selskapets ledelse og resterende interessenter (Christensen, Lee, Walker, & Zeng, 2015). Videre skal årsregnskapet forsøke å hjelpe interessentene å foreta økonomiske beslutninger, basert på informasjonen i årsregnskapet og årsberetningen (Kristoffersen, 2008). Regnskapsprodusentene vil ha bedre tilgang på og inneha mer informasjon enn interessentene. De ulike interessentene har ulikt behov for informasjon, men årsregnskapet kan ikke tilfredsstillere informasjonsbehovet til alle interessentene. Dermed oppstår det en tilstand med asymmetrisk informasjonsdeling mellom regnskapsprodusentene og interessentene. *"I en idealtilstand hvor det ikke er asymmetrisk informasjon, vil regnskapet være uten formål"* (Stenheim m.fl., 2017, s. 65). Imidlertid er det svært sjeldent at alle interessentene har lik tilgang på lik informasjon til enhver tid. Dermed har årsregnskapet et formål som informasjonskilde, og på bakgrunn av dette kan regnskapskvalitet forstås som hvorvidt regnskapet bidrar til å redusere den asymmetriske informasjonen mellom regnskapsprodusentene og interessentene (Stenheim m.fl., 2017).

En annen definisjon på begrepet regnskapskvalitet handler om omfanget av *bevisste* og *ubevisste feil* i årsregnskapet, og hvorvidt slike feil forhindrer muligheten til å fange opp økonomiske realiteter (Langli, 2015). I evalueringsrapporten om unntaket av revisjonsplikt for små aksjeselskaper ble regnskapskvaliteten målt ut fra unormale eller skjønnsmessige periodiseringer i totale periodiseringer, kortsiktige periodiseringer, inntektsperiodisering og konservativ regnskapsføring. Dette ble begrunnet av et ønske om å avdekke hvilken nytteverdi årsregnskapet og tilhørende regnskapskvalitet hadde for interessentene, med formål om å formidle relevant informasjon om inntjening og økonomisk stilling (Langli, 2015). Undersøkelsen ble gjennomført som en sammenligning av regnskapskvaliteten for fravalgselskapene mot selskaper som kunne velge bort revisor, men ikke gjorde det, og mot selskaper som lå rett over terskelverdiene og dermed ikke kunne velge bort revisor. Resultatet fra undersøkelsen viste ingen tegn til svekket regnskapskvalitet blant selskapene som hadde valgt bort revisor. Det ble imidlertid funnet klare indikasjoner på svekket regnskapskvalitet for selskaper med størst potensiale for svekket regnskapskvalitet, slik som selskaper som preges av mye varelager og store kundefordringer (Langli, 2015).

2.1.2 Undersøkelsens definisjon på regnskapskvalitet

I undersøkelsen min vil jeg ta utgangspunkt i flere av de nevnte definisjonene. Felles for dem alle er at de fokuserer på at regnskapskvaliteten skal gjengi en korrekt beskrivelse av den underliggende økonomiske situasjonen som selskapet preges av. Dette er noe jeg vektlegger i undersøkelsens definisjon av regnskapskvalitet. Samtidig inkluderer definisjonen hensynet til relevansen for interessentene av årsregnskapet, spesielt med fokus på regnskapsmessig støy. I den forbindelse er undersøkelsens definisjonen basert på Gaynor m.fl. (2016) og Langli (2015), og er som følger: ”*Høy regnskapskvalitet er årsregnskap som er mer komplett, nøytral og fri for feil, og hvor omfanget av bevisste og ubevisste feil ikke påvirker årsregnskapets predikative evne*”. Denne definisjonen anser jeg som hensiktsmessig for undersøkelsen, da den bygger på internasjonale regnskapsstandarder og det konseptuelle rammeverket, og samtidig ivaretar relevansen av regnskapet for interessentene. På sikt er det et mål om å tilpasse det norske lovverket til internasjonale regnskapsregler [2], noe som gjør det fornuftig å ta utgangspunkt i det konseptuelle rammeverket.

2.2 Skjønnsmessige vurderinger

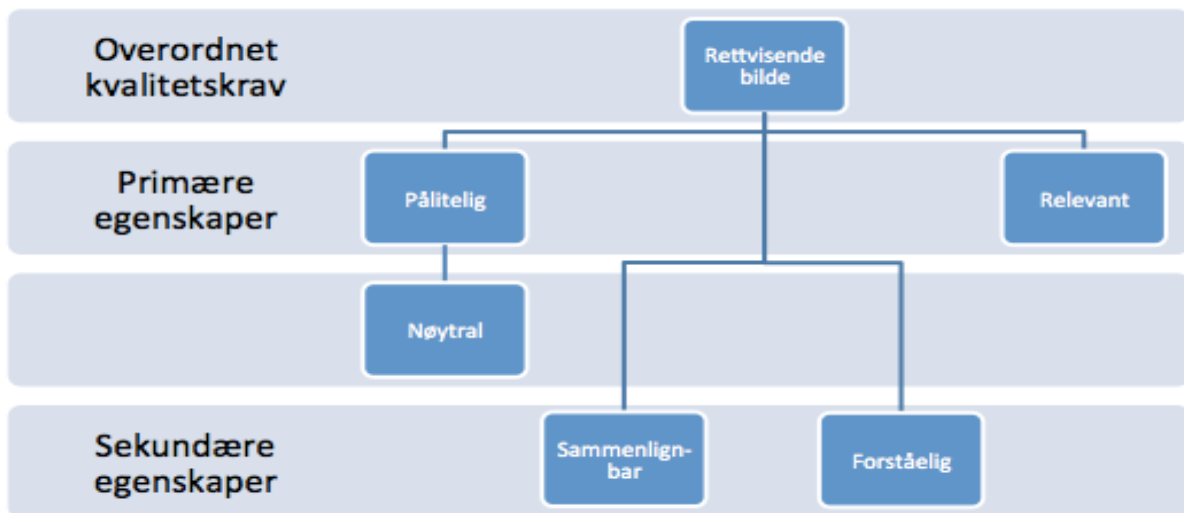
Et regnskap vil alltid inneholde rom for bruk av skjønn, slik at utarbeidelsen av årsregnskapet vil være påvirket av skjønnsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten (Kristoffersen, 2012). I evalueringsrapporten om unntak for revisjonsplikt for små aksjeselskap valgte Langli (2015) å definere potensialet for bruk av skjønnsmessige vurderinger utfra størrelsen på varelageret og kundefordringene. Disse regnskapspostene ble også trukket frem som indikatorer på redusert regnskapskvalitet, dersom regnskapspostene var store (Langli, 2015). Denne undersøkelsen vil imidlertid ta utgangspunkt i en annen definisjon på skjønnsmessige vurderinger. Definisjonen er som følger: ”*Skjønnsmessige vurderinger er vurderinger av regnskapsposter som medfører måleutfordringer i fastsettelsen av regnskapsstørrelsen*”. Denne definisjonen anses som hensiktsmessig, fordi regnskapsloven kan være upresis på hvilke metoder, prinsipper og regler som skal brukes for verdsettelse av regnskapsposter som ofte preges av skjønnsmessige vurderinger.

2.2.1 Skjønnsmessige vurderinger i forbindelse med regnskapets kvalitative krav

I Norge er det krav om at utarbeidelsen av årsregnskap skal skje i samsvar med god regnskapsskikk, som nevnt i regnskapslovens § 4-6. Det betyr at årsregnskapet skal utarbeides i samsvar med regnskapsloven, regnskapsteori, anerkjent regnskapspraksis, samt grunnleggende kvalitetskrav og regnskapsprinsipper (Schwencke, Haugen, Baksaas, Stenheim, & Avlesen-Østli, 2017). Som en konsekvens av dette vil god regnskapsskikk være et dynamisk begrep, som endrer seg i takt med tiden. Begrepet er også produsentorientert, og fokuserer på prosessen rundt og metodene som brukes i utarbeidelsen av årsregnskapet (Kristoffersen, 2008).

Årsregnskapet skal også gi et rettvise bilde av selskapets eiendeler og gjeld, samt finansielle stilling og resultat, i henhold til regnskapslovens § 3-2a. Kravet om rettvise bilde handler om at årsregnskapet skal gi en tro gjengivelse av den underliggende økonomiske situasjonen, altså en god avbildning av de økonomiske realitetene som preger selskapet (Schwencke m.fl., 2017). Dette betegnes som et overordnet krav til informasjonen i årsregnskapet, og er et brukerorientert begrep. Det finnes i tillegg en rekke andre kvalitative krav til regnskapsinformasjonen som må oppfylles for å ivareta interessentenes informasjonsbehov. I følge Kristoffersen (2008) er det spesielt fire krav som må tilfredsstilles, og disse kravene handler om at informasjonen skal være pålitelig, relevant, sammenlignbar og forståelig. Dette er illustrert i figur 2. Det må imidlertid nevnes at kravet om *pålitelig*

informasjon er erstattet med kravet om *tro gjengivelse*, som følge av at norsk regnskapsrett beveger seg mot internasjonal regnskapsrett (Schwencke m.fl., 2017). Tro gjengivelse handler om at årsregnskapet bygger på regler og prinsipper som sikrer at informasjonen som presenteres blir oppfattet som troverdig. Jeg vil imidlertid benytte meg av begrepet *pålitelig* i det følgende, siden det i denne sammenhengen er snakk om kvalitative egenskaper ved årsregnskapet.

Figur 2) Kvalitetskrav til regnskapsinformasjonen, basert på Kristoffersen (2008), s. 147

Kravene til sammenlignbarhet og forståelighet gjelder i all hovedsak presentasjonen av regnskapsinformasjonen, og omtales derfor som *sekundære egenskaper*. Disse kravene krever blant annet at regnskapsprodusenten følger bestemmelsene i regnskapsloven. Informasjonen må være sammenlignbar, altså at de samme regnskapsprinsippene og metodene anvendes konsekvent over tid. På denne måten er det teoretisk mulig for interessentene å sammenligne årsregnskapene til ulike selskap innenfor samme bransje. Samtidig må informasjonen presenteres på en oversiktlig måte, slik at den er enkel å forstå for interessentene (Kristoffersen, 2008). Ved utarbeidelsen av forståelig regnskapsinformasjon er det en forutsetning at en *rimelig kompetent* regnskapsbruker, med elementær forståelse for regnskapsmessige sammenhenger og målemetoder, skal forstå innholdet (Langli & Tellefsen, 2010).

De to resterende kravene, om pålitelig og relevant informasjon, omhandler innholdet i informasjonen som presenteres, og omtales ofte som regnskapsinformasjonens *primære egenskaper*. Pålitelighetskravet handler om at interessentene skal kunne stole på

informasjonen som blir presentert, og at alle målingene og transaksjonene er basert på virkelige hendelser (Kristoffersen, 2008). Videre må to uavhengige regnskapsprodusenter kunne verifisere regnskapsinformasjonen, gjennom å komme frem til samme resultat basert på samme tilgjengelige informasjon (Langli & Tellefsen, 2010). For at dette skal kunne skje, må informasjonen i årsregnskapet være nøytral og objektiv. Kravet om relevans betyr at all vesentlig informasjon skal inkluderes, enten som tall i årsregnskapet eller som tilleggsopplysninger i notene eller årsberetningen, for å kunne påvirke interessentene i beslutningssituasjoner (Kristoffersen, 2008). Det er også viktig at informasjonen i årsregnskapet offentliggjøres så raskt som mulig etter regnskapsperiodens slutt, for at informasjonen ikke skal bli utdatert.

Det brukerorienterte kravet om rettviseende bilde ivaretar interessentenes behov for pålitelig og relevant informasjon (Kristoffersen, 2008). Imidlertid er kravet om pålitelighet og relevans ofte motstridende, hvor oppfyllelsen av det ene kravet kan gå utover oppfyllelsen av det andre. Årsregnskap utarbeidet i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk blir ansett som pålitelig (Langli & Tellefsen, 2010). Dette krever at regnskapsprodusenten gjennomfører gode vurderinger rundt hvilke metoder og prinsipper som skal anvendes for å kunne gi en mest mulig korrekt beskrivelse av selskapets underliggende økonomiske situasjon. Dersom vurderingene fra regnskapsprodusenten medfører et behov for å fravike regnskapsreglene og god regnskapsskikk for å ivareta kravet om rettviseende bilde, kan dette resultere i informasjon som er mer relevant for interessentene. Samtidig kan dette redusere påliteligheten til informasjonen, som følge av at årsregnskapet fraviker regnskapsreglene og god regnskapsskikk.

Videre er det tilnærmet umulig å oppnå en nøytral regnskapsrapportering uten noen form for påvirkning fra regnskapsprodusenten, siden det er nødvendig med skjønnsmessige vurderinger og valg i regnskapsprosessen. Det er likevel viktig at regnskapsprodusenten ikke forsøker å redusere nøytraliteten mer enn nødvendig, gjennom å presentere informasjon som er mer eller mindre positivt eller negativt vinklet. Denne påvirkningen vil medføre en del usikkerhet, som følge av at det kan være vanskelig å ta objektive valg og avgjørelser på vegne av selskapet. Samtidig vil to regnskapsprodusenter kunne komme frem til forskjellig resultat når skjønnsmessige vurderinger er involvert (Kinserdal, 2014). Dette fordi ulike regnskapsprodusenter kan ta ulike valg, bruke alternative estimer og komme frem til

forskjellige skjønsmessige vurderinger basert på den samme tilgjengelige informasjonen. Denne påvirkningen fra regnskapsprodusenten vil resultere i regnskapsmessig støy.

Kilder til støy

Deler av informasjonen som presenteres i årsregnskapet bygger på regnskapsprodusentens skjønsmessige vurderinger og bruk av estimater. Som et resultat av dette er det en risiko for at regnskapsprodusenten har brukt feile estimater eller på andre måter misbrukt den tillatte fleksibiliteten i regnskapsreglene, for å gi et misvisende bilde av den økonomiske virkeligheten (Petersen m.fl., 2017). Dette vil være en sentral kilde til støy. En annen støykilde kan ligge i selskapenes ulike regnskapspraksiser. Selskaper kan velge ulike regnskapsprinsipper eller metoder for verdsetting, avhengig av hvilke vurderinger regnskapsprodusenten gjør og hvilke valg som blir tatt. Dette gjelder også for selskaper som opererer i samme bransje, og det er derfor viktig at interessenten er oppmerksom på potensielle effekter av ulik regnskapspraksis eller endring av regnskapsprinsipper innad i et selskap. I tillegg kan selskapene ha ulike definisjoner på samme regnskapsposter, noe som vil resultere i støy for interessenten (Petersen m.fl., 2017). Hvert selskap kan inkludere en rekke forskjellige inntekter eller utgifter i samme regnskapspost, slik at det blir vanskeligere for interessenten å sammenligne årsregnskap og konkrete regnskapsposter mellom selskaper.

2.2.2 Hvilke regnskapsposter omfattes av skjønsmessige vurderinger

En regnskapsprodusent må alltid basere sine vurderinger på estimater som bygger på skjønn (Gjesdal, 2003). Dette som følge av fleksibiliteten i regnskapsreglene, ved at de ulike regnskapsprinsippene åpner opp for en rekke valgmuligheter. I regnskapslovens § 4-2 første ledd presiseres det at beste estimat basert på tilgjengelig informasjon skal legges til grunn ved usikkerhet. Regnskapsposter som ofte medfører usikkerhet kan knytte seg til avskrivninger og nedskrivninger på varige driftsmidler, størrelsen på varelageret, ukurans i varelageret, avsetninger til tap på fordringer, garantiforpliktelser og andre usikre forpliktelser (Eklund & Knutsen, 2003; Kinserdal, 2014; Schwencke m.fl., 2017). For eksempel har funn fra forskning indikert at regnskapspostene tilknyttet varelager og kundefordringer har flere feil dersom verdien på disse regnskapspostene er store (Johnson, Leitch, & Neter, 1981).

Periodiseringer av inntekter og kostnader er også gjenstand for bruk av skjønn, for eksempel ved årsavslutningen. Ofte vil bransjen selskapet opererer i få innvirkning på valgfriheten og

bruken av skjønnsmessig vurdering. Selskaper som opererer i bransjer preget av langvarige prosjekter møter ofte problemer ved vurdering av fullføringsgrad, samt usikkerhet rundt fastsettelsen av totale inntekter og kostnader tilknyttet prosjektet (Kinserdal, 2017). Slike selskaper er svært utsatt for målefeil og estimatfeil. Samtidig vil valg av regnskapsprinsipp for behandlingen av disse langsiktige anleggskontraktene være kritisk for bruken av skjønn og estimater (Gjesdal, 2003). Videre blir avsetninger til tap på kundefordring og ukurans i varelageret fremhevet som spesielt vanskelig for regnskapsprodusenten, som følge av behovet for skjønnsmessige vurderinger (Kinserdal, 2014).

2.3 Varige driftsmidler

Et varig driftsmiddel er en fysisk eiendel som er anskaffet til bruk i virksomheten, og skal være i bruk over lengre tid (Kristoffersen, 2012). IAS 16 punkt 6 presiserer at varige driftsmidler forventes brukt i mer enn én regnskapsperiode. Norsk regnskapslovgivning opererer ikke med en konkret tidsgrense tilknyttet varighetsdefinisjonen, men fokuserer mer på hensikten med anskaffelsen av driftsmidlet. Skatteloven har derimot krav tilknyttet både *varighet* og *betydelighet*. Brukstiden må være minst 3 år for at driftsmidlet skal kunne regnes som varig, og kostprisen må være høyere enn 15.000 kr for at det skal regnes som betydelig, som nevnt i skattelovens § 14-40 første ledd. Dersom et eller begge kravene er oppfylt, skal driftsmidlet avskrives. Har driftsmidlet en kortere brukstid enn 3 år eller en lavere kostpris enn 15.000 kr kan selskapet velge å fradragføre kostnaden i anskaffelsesåret, jf. skattelovens § 14-40 andre ledd. For små foretak er det mulighet til å følge skattelovgivningen, i henhold til NRS 8 punkt 4.3.2. Det vil da være opp til regnskapsprodusenten å ta en avgjørelse om hvorvidt anskaffelsen av et varig driftsmiddel skal følge ordinære regnskapsregler og avskrives over forventet brukstid, eller om driftsmidlet skal følge forenklingsreglene i NRS 8 og kostnadsføres fullstendig i anskaffelsesåret.

2.3.1 Avskrivning

Varige driftsmidler skal vurderes til anskaffelseskost og avskrives dersom økonomisk brukstid er begrenset, som nevnt i regnskapslovens § 5-3 første og annet ledd. Avskrivninger er en systematisk periodisering av anskaffelseskostnaden for driftsmidler med lang, men begrenset levetid (Langli & Tellefsen, 2010). Formålet med avskrivningene er å fordele utgiftene tilknyttet anskaffelsen av driftsmidlet over den perioden driftsmidlet skal brukes til inntektsskapende virksomhet (Kristoffersen, 2012). På den måten vil periodens avskrivninger

vise ressursforbruket tilknyttet det aktuelle driftsmidlet. Videre er avskrivninger ordinære kostnader som vil redusere driftsmidlets balanseførte verdi, i tillegg til periodens resultatmåling. Dette vil også gjelde nedskrivninger. Varige driftsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke er forventet å være forbigående, i henhold til regnskapslovens § 5-3 tredje ledd. Det vil være opp til regnskapsprodusenten å vurdere om det foreligger et nedskrivningsbehov. Eventuelle nedskrivninger skal presiseres i notene, jf. regnskapslovens § 7-39 første ledd, og skal presenteres på en egen resultatlinje under driftskostnader (Kristoffersen, 2012). Selskapet skal også opplyse om årlige avskrivninger og endring av avskrivningsplaner i notene, som nevnt i regnskapslovens § 7-39.

Avskrivningsmetode og avskrivningsplan

Regnskapsloven angir ikke hvilken avskrivningsmetode som skal brukes, men krever at anleggsmidler skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan, som nevnt i regnskapslovens § 5-3 andre ledd. En avskrivningsplan er en systematisk og rasjonell plan som viser driftsmidlets verdiforringelse fordelt over forventet brukstid (Kristoffersen, 2012). Dermed må regnskapsprodusenten foreta skjønnsmessige vurderinger rundt valg av avskrivningsmetode, og valg av metode vil påvirke behovet for ytterligere vurderinger.

I praksis er lineære avskrivninger og saldoavskrivninger de mest brukte avskrivningsmetodene (Kristoffersen, 2012). Lineære avskrivninger handler om å fordele like store deler av avskrivningsbeløpet over driftsmidlets forventede brukstid. Valg av forventet brukstid på driftsmidlet vil medføre stor grad av skjønn (Palepu, Bernard, & Healy, 1996). Som følge av at de årlige avskrivningene er konstante over hele brukstiden, vil regnskapsprodusenten vite hvor stor årets avskrivningskostnad blir og når driftsmidlet er fullt ut avskrevet. Saldoavskrivninger baserer seg på en fast prosentvis avskrivning av driftsmidlets balanseførte verdi ved årets begynnelse (Langli & Tellefsen, 2010). Avskrivningene er derfor størst i starten av brukstiden og avtakende over tid. Siden avskrivningene beregnes utfra en fast prosentsats av inngående saldoverdi, vil driftsmidlet aldri bli fullt ut avskrevet og avskrivningstiden kan derfor gå mot uendelig. Regnskapsprodusenten får dermed ikke innsikt i når driftsmidlets utnyttbare brukstid er over, og avskrivningsplanen vil ikke kunne indikere når driftsmidlet burde skiftes ut.

Saldoavskrivninger er i teorien enklere å gjennomføre enn lineære avskrivninger, fordi regnskapsprodusenten kun trenger den faste prosentvise avskrivningssatsen og inngående

saldoverdi for å beregne årets avskrivning (Langli & Tellefsen, 2010). I tillegg kan flere driftsmidler med lik avskrivningssats avskrives samlet, slik at anskaffelsen av nye driftsmidler ikke krever ytterligere estimeringer. Det er derfor ikke behov for omfattende skjønnsmessige vurderinger ved bruk av saldoavskrivningsmetoden, annet enn vurderingene som resulterte i valget av avskrivningsmetoden. For lineære avskrivninger må regnskapsprodusenten estimere både forventet brukstid og eventuell utrangeringsverdi, samt ha oversikt over anskaffelseskostnaden og anskaffelsestidspunktet for hvert enkelt driftsmiddel (Kristoffersen, 2012). Dermed kreves det flere skjønnsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten ved gjennomføring av lineære avskrivninger enn ved saldoavskrivninger. På den annen side vil regnskapsprodusenten ha oversikt over når de ulike driftsmidlene må skiftes ut ved bruk av lineære avskrivninger, og kan derfor ta hensyn til dette i utarbeidelsen av budsjetter.

2.4 Varelager

Begrepet *varer* er de eiendelene som et selskap anskaffer eller tilvirker på egenhånd med formål om videresalg, i henhold til NRS 1 punkt 1. Verdsettingen av varelageret er historisk kost-basert, slik at anskaffelseskosten er utgangspunktet for vurderingen av varelageret. Imidlertid følger omløpsmidlene laveste verdis prinsipp, slik at varelageret skal vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi, som nevnt i regnskapslovens § 5-2. Utgiftene til varekjøpet skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt, som nevnt i NRS 1 punkt 2. Dette vil defineres som en periodisert kostnad, og er en ”opplagret kostnad” tilhørende en balansepost i påvente av å generere inntekter (Langli & Tellefsen, 2010). Periodiserte kostnader i forbindelse med varelageret kalles *varekostnad* eller *vareforbruk*.

2.4.1 Varekostnad og vareforbruk

Varekostnaden er kostnaden for periodens solgte varer (Kristoffersen, 2012). Dermed er varekostnaden selskapets *ressursforbruk* i en angitt periode, og representerer vareutgiftene selskapet har hatt i forbindelse med varene som er solgt denne perioden. I det videre kommer jeg til å benytte begrepet vareforbruk. Det er viktig å være oppmerksom på forskjellen mellom periodens varekjøp og vareforbruk, altså at regnskapsprodusenten er bevisst på å skille mellom utgifter og kostnader. Dette fordi et selskap kan kjøpe varer i én periode, men selge varene i en senere periode. Verdien på balanseposten for varelager vil påvirke periodens resultatmåling (Langli & Tellefsen, 2010). Dersom balanseverdien på varelageret er høy vil periodens resultat bli desto bedre, som følge av at en høy balanseverdi vil medføre redusert

vareforbruk og dermed reduserte kostnader. Problemet oppstår dersom regnskapsprodusenten bevisst eller ubevisst klassifiserer varekjøp som vareforbruk, eller motsatt, i et forsøk på å manipulere periodens kostnader og resultat.

2.4.2 Svinn og ukurans

Ved regnskapsårets slutt skal det gjennomføres en opptelling av varelagerbeholdningen, og en slik opptelling kan avdekke svinn og ukurans i varelageret (Langli & Tellefsen, 2010). Svinn i varelageret oppstår hvis det mangler varer i varebeholdningen. Slikt svinn kan skyldes tyveri eller feil behandling av ukurante varer. Varer som blir solgt til en lavere verdi enn anskaffelseskosten defineres som ukurante varer (Kristoffersen, 2012). Ukurans i varelageret kan oppstå av flere ulike årsaker, for eksempel som et resultat av fysiske skader eller mangler. Det er viktig at varelageret blir nedskrevet for ukurante varer, for å unngå feil i varebeholdningen og for høy verdi på varelageret (Langli & Tellefsen, 2010). I virkeligheten skal bestemmelsen i NRS 1 punkt 3 og laveste verdis prinsipp bidra til å fange opp ukurante varer, slik at selskaper unngår at deler av varelageret blir overvurdert.

En nedskrivning for ukurans i varelageret inngår i periodens kostnader (Kristoffersen, 2012). Imidlertid kan det hende at regnskapsprodusenten bevisst unngår å nedskrive ukurante varer i et håp om at varene kan selges til tilnærmet full pris, i et forsøk på å redusere tapet på disse varene. Det kan også hende at regnskapsprodusenten ønsker å redusere periodens kostnader, ved å unngå å nedskrive for ukurans i varelageret. Avgjørelser om hvorvidt deler av varelageret inneholder ukurans og behovet for eventuelle nedskrivninger vil basere seg på skjønnsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten (Kinserdal, 2014). Det er derfor fare for at regnskapsprodusenten kan forsøke å manipulere informasjonen i årsregnskapet gjennom å unngå å ta hensyn til ukurante varer eller på andre måter unngå å kostnadsføre nedskrivningen.

2.5 Anleggskontrakter

En anleggskontrakt er en kontrakt om tilvirkning og levering av en eller flere fysiske eiendeler som samlet utgjør en enhet (Kristoffersen, 2008). Denne typen kontrakt strekker seg ofte over mer enn en regnskapsperiode, og er gjerne omfattende og langsiktig. Tilvirkningen som skjer i forbindelse med anleggskontrakter er en del av varekretsløpet, slik at anleggskontrakter skal balanseføres som omløpsmidler (Schwencke, Haugen, Baksaas, &

Stenheim, 2016). Likevel skiller anleggskontraktene seg fra ordinært varelager på flere områder. Ved salg av varer vil resultatføringen av inntekten skje på salgstidspunktet, i tråd med opptjeningsprinsippet fra regnskapslovens § 4-1 første ledd nr. 2. Samtidig vil det på tidspunktet for anskaffelsen av varene nesten alltid foreligge en viss usikkerhet rundt etterspørselen og fremtidig salgsverdi. Når det gjelder anleggskontrakter vil selskapet vite hva samlet inntekt utgjør på tidspunktet for kontraktsinngåelsen, slik at usikkerheten rundt fremtidig inntekt er minimal (Kristoffersen, 2008). Derimot vil det ofte være en usikkerhet knyttet til prosjektets totale kostnadsramme, slik at kontraktene og risikoen for tap skal vurderes løpende. Det betyr at dersom selskapet underveis i prosjektet erfarer usikkerhet rundt ferdigstillingen eller de totale kostnadene, skal selskapet umiddelbart foreta en avsetning til dekning av tapet (Langli & Tellefsen, 2010). En slik avsetning vil være i tråd med forsiktighetsprinsippet i regnskapslovens § 4-1 første ledd nr. 4.

2.5.1 Regnskapsføring av anleggskontrakter

Utfordringen rundt regnskapsføring av anleggskontrakter er at opptjeningstidspunktet ofte kan være tidligere enn selve transaksjonstidspunktet. Hovedregelen for regnskapsføringen av anleggskontrakter er bruk av *løpende avregningsmetode*, i henhold til NRS 2. Imidlertid tillater regnskapslovens § 5-12 at små foretak kan regnskapsføre anleggskontrakter på tidspunktet for fullføring, gjennom bruk av *fullført kontraktsmetode*. For øvrig skal små foretak gi noteopplysninger om hvilke prinsipper og metoder som er anvendt for anleggskontraktene, jf. NRS 8 punkt 4.4.2.3.

Løpende avregningsmetode

Bakgrunnen for denne metoden er at resultatføringen skal reflektere verdiskapningen og det arbeidet som selskapet har utført i perioden. Kostnadene tilknyttet prosjektet skal kostnadsføres løpende i samsvar med fremdriften i arbeidet, samtidig som inntektsføringen skal reflektere verdien av dette arbeidet (Kristoffersen, 2008). Det er et krav om at anleggskontrakten skal basere seg på pålitelige estimater for at selskapet skal kunne foreta løpende inntektsføring. Dersom dette ikke er tilfellet må selskapet fortsatt benytte samme metode, men uten inntektsføring av fortjeneste, i henhold til NRS 2 punkt 24. Underveis i utføringen av arbeidet må regnskapsprodusenten estimere fullføringsgraden på prosjektet for å kunne regnskapsføre inntekter og kostnader. Denne estimeringen medfører stor usikkerhet, og usikkerheten er størst i de tidlige fasene av prosjektet.

Fullført kontraktsmetode

Ved bruk av denne metoden blir kontraktens inntekter og kostnader regnskapsført først når kontrakten er fullført, jf. NRS 8 punkt 4.4.2.1. Kontrakten er fullført på tidspunkt for ferdigstillelse, altså når kunden overtar risiko og kontroll. Underveis i arbeidet skal påløpte kostnader balanseføres som en del av varelageret. Som følge av dette skal prosjektets kostnader vurderes etter samme regler som resten av varebeholdningen, altså laveste verdis prinsipp (Schwencke m.fl., 2016). Dermed må regnskapsprodusenten teste anleggskontrakten for verdifall og eventuelt foreta nedskrivning til virkelig verdi.

For selskaper med anleggskontrakter kan regnskapsrapporteringen av verdiskapningen i selskapet være svært uregelmessig. I følge Langli og Tellefsen (2010) vil bruk av løpende avregningsmetode gjenspeile og reflektere verdiskapningsprosessen i selskapet bedre enn fullført kontraktsmetode. Likevel vil usikkerheten ved bruk av løpende avregningsmetode kreve mange skjønsmessige vurderinger og estimer fra regnskapsprodusenten. Samtidig vil fullført kontraktsmetode være vesentlig enklere i bruk for regnskapsprodusenten, som en konsekvens av at regnskapsføringen av inntekter og kostnader først skjer etter at prosjektet er ferdigstilt. Imidlertid må regnskapsprodusenten også her benytte skjønsmessige vurderinger løpende gjennom utførelsen, ved testing for nedskrivning til virkelig verdi. Problemstillingen rundt avsetning til forventet tap på kontrakter under utførelse vil også kreve skjønsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten, uavhengig av hvilken metode selskapet benytter. Regnskapsprodusenter i små foretak kan imidlertid mangle kompetansen som bruk av løpende avregningsmetode krever for å kunne foreta pålitelige vurderinger og estimeringer. Som følge av dette foreslår Schwencke m.fl. (2016) at små foretak bør bruke løpende avregningsmetode uten inntektsføring av fortjeneste, og begrunner dette med at denne metoden uten tvil vil gi best måling av resultat og verdi i balansen.

2.6 Kundefordring

Hvis et selskap selger og leverer varer eller tjenester på kreditt vil selskapet ha et krav på pengeoverføring fra kunden, og dette vil generere en kundefordring (Mian & Smith, 1992). En kundefordring er en betalingsutsettelse for kunden og et krav på vederlag for selskapet. Kundefordringer er en del av omløpsmidlene, jf. regnskapslovens § 6-2 B, og vil ofte utgjøre en vesentlig del av selskapets samlede eiendeler (Kristoffersen, 2012). Kundefordringer vil oppstå selv om selskapet bare har levert, men ikke fakturert for varen eller tjenesten

(Schwencke m.fl., 2016). Det er derfor sentralt for likviditetssituasjonen i selskapet at kredittsalget blir fakturert så raskt som mulig i forhold til leveringen av varen eller tjenesten. Ved sen fakturering vil selskapet i teorien gi gratis kreditt til kunden, samtidig som kapitalen tilknyttet salget er bundet i kundefordringene lengre enn nødvendig (Eklund & Knutsen, 2003). Videre har selskapet ingen garantier for at kunden kan gjøre opp fordringen, slik at hele eller deler av kundefordringen kan gå tapt dersom kunden får betalingsproblemer.

2.6.1 Tap på fordring

Eventuelle tap på fordringer vil være en kostnad for selskapet. Imidlertid vil usikkerheten selskapet påtar seg ved kredittsalg være en vanlig forretningsmessig risiko, slik at eventuelle tap på fordringer vil være en ordinær kostnad for selskapet (Kristoffersen, 2012). Ved verdsettelse av kundefordringen må regnskapsprodusenten vurdere hvorvidt det er sannsynlig at kunden vil innfri betalingsforpliktelsen. Dersom fordringen vurderes som usikker skal den nedskrives til virkelig verdi, og denne nedskrivningen vil tilsvare selve tapet. I samsvar med forsiktighetsprinsippet i regnskapslovens § 4-1 første ledd nr. 4 skal urealisert tap kostnadsføres. Det betyr at tapet må være konstatert for å kunne kostnadsføres, og dette vil øke periodens kostnader og redusere resultatmålingen (Eklund & Knutsen, 2003).

Ofte vil usikkerheten rundt størrelsen på kundefordringene og eventuelle tap være størst ved utgangen av regnskapsperioden (Kristoffersen, 2012). Noe av usikkerheten kan forklares av naturlige årsaker, ved at kredittsalget har skjedd mot slutten av året eller at fordringen ikke er forfalt. Usikkerheten rundt verdiene vil resultere i at regnskapsprodusenten må vurdere og estimere hvor stor andel av periodens totale kredittsalg som vil gå tapt. I følge Langli og Tellefsen (2010) bør tap på fordringer kostnadsføres i samme periode som kravet oppsto, altså i samme periode som inntektene fra kravet opptjenes. Den periodiserte kostnaden i forbindelse med sammenstillingen vil være en avsetning til fremtidige tap på fordringer.

2.6.2 Avsetning tap på fordring

Et tap på en fordring er konstatert når det er overveiende sannsynlighet for at fordringen ikke blir betalt, verken helt eller delvis. Regnskapsprodusenten må forsøke å periodisere kostnadene tilknyttet fremtidige tap så godt det lar seg gjøre, gjennom en tapsavsetning (Langli & Tellefsen, 2010). Vurderinger tilknyttet beløpet som skal avsettes til tapsavsetning baserer seg på skjønsmessige vurderinger fra regnskapsprodusenten. For å øke

sannsynligheten for at regnskapsprodusenten foretar mest mulig korrekte vurderinger burde hver kundefordring vurderes individuelt. Dette er imidlertid svært tidkrevende, slik at i praksis er det vanligere å vurdere flere fordringer samlet (Kristoffersen, 2012).

Som følge av at selskapet ofte mangler sikkerhet og garantier for at en fordring blir betalt, må regnskapsprodusenten vanligvis anta at hele fordringen går tapt dersom vurderingen tilsier at kunden har betalingsproblemer (Schwencke m.fl., 2016). I følge NRS 13 punkt 3.2 er enhver sannsynlighet større enn 50% en såkalt *sannsynlighetsovervekt*. I teorien betyr dette at dersom regnskapsprodusenten vurderer det som 51% sannsynlig at en kundefordring på for eksempel 100.000 kr går tapt, må hele beløpet avsettes til tap på fordring. Hvis regnskapsprodusenten vurderer sannsynligheten til 49%, skal det ikke foretas tapsavsetning. En slik tilnærming til avsetning for fremtidige tap kan resultere i at tapsavsetningen blir betydelig mye større eller mindre enn nødvendig (Schwencke m.fl., 2016).

Det er viktig at regnskapsprodusenten tar hensyn til enhver indikasjon på forventede tap i sine vurderinger for å kunne estimere hvor mye som skal avsettes til tap på fordringer.

Vurderinger om tapsavsetning bør skje så sent som mulig i årsoppgjøret (Schwencke m.fl., 2016). På den måten har regnskapsprodusenten bedre tilgang på informasjon tilknyttet utestående fordringer, og har dermed potensiale til å kunne foreta bedre vurderinger.

Regnskapsprodusenten kan bruke historiske tapstall og erfaringer i disse vurderingene, noe som kan gjøre det enklere å foreta en samlet vurdering av flere kundefordringer (Kristoffersen, 2012). Dette fordi erfaringstall kan gi indikasjoner om hvor stor andel av kundefordringene som historisk sett går tapt.

Det er viktig at vurderingene fra regnskapsprodusenten tilknyttet tap og avsetning til tap på fordring resulterer i en mest mulig korrekt avbildning. Slike vurderinger er vanskelige, spesielt dersom regnskapsprodusenten ikke har god nok tilgang på informasjon om de ulike fordringene. På den annen side kan regnskapsprodusenten unngå å vurdere deler av utestående fordringer som tapt, til tross for ny informasjon som tyder på at fordringene ikke vil bli innfridd (Schwencke m.fl., 2016). Slike vurderinger kan foretas på et opportunistisk grunnlag, ved at regnskapsprodusenten kan forsøke å presentere et bedre resultat enn virkeligheten tilsier, gjennom for høy balanseverdi på kundefordringene og for lave kostnader tilknyttet tap på fordringer. Historiske tapstall kan også misbrukes for å unngå å kostnadsføre tap på fordringer eller redusere tapsavsetningen.

2.7 Noter

Formålet med notene er å utfylle informasjonen som blir gitt i resultatregnskapet, balanseoppstillingen og kontantstrømoppstillingen (NOU 1995: 30). Notene er en integrert del av årsregnskapet, og skal bidra til å øke informasjonsverdien for interessentene.

Regnskapslovens kapittel 7 regulerer noteopplysninger, og hovedbestemmelsen i § 7-1 gir en rekke krav om hvilke noteopplysninger som skal gis. I andre ledd er det presisert at det skal gis opplysninger som er nødvendige for å bedømme selskapets stilling og resultat, dersom disse opplysningene ikke fremkommer av årsregnskapet for øvrig. Det betyr at regnskapsprodusenten selv må vurdere hvilken informasjon som er nødvendig for de ulike interessentene (Langli & Tellefsen, 2010). Det er også anledning til å utelate opplysninger dersom disse ikke er av betydning, som nevnt i regnskapslovens § 7-1 tredje ledd. Schwencke m.fl. (2017) presiserer at mange regnskapsprodusenter følger såkalte "sjekklister" ved utarbeidelsen av noteopplysningene, uten å være bevisst på hvilke tilleggsopplysninger som faktisk er relevant for interessentene. Dette resulterer i at regnskapsprodusenten kan risikere å presentere for mye informasjon eller informasjon som ikke er relevant.

Regnskapsprodusenten bør derfor være oppmerksom på at vesentlig informasjon skal presenteres klart og tydelig, samtidig som uvesentlig informasjon kan utelates (Schwencke m.fl., 2017).

Kravet i regnskapslovens § 7-1 om å gi nødvendig tilleggsinformasjon for at interessenten skal kunne vurdere selskapets stilling og resultat, kan medføre et behov for å gi opplysninger om skjønnsutøvelser i regnskapsføringen (Schwencke m.fl., 2017). Dette vil være spesielt aktuelt for regnskapsposter hvor det knytter seg stor usikkerhet til de skjønnsmessige vurderingene fra regnskapsprodusenten og bruken av eventuelle estimater. I så fall bør det gis tilleggsopplysninger i notene om hvilken beregningsmetode som er lagt til grunn, og hvilke forutsetninger beregningene og vurderingene bygger på (Schwencke m.fl., 2017). Det kan dermed være nødvendig å gi ytterligere opplysninger som går utover kravene til noteopplysninger fra regnskapsloven.

2.7.1 Forenklet notekrav for små foretak

For små foretak er det gitt en rekke forenklingsregler i forhold til kravene til noteopplysningene. Disse forenklingsreglene er mindre detaljerte og mindre omfattende enn

kravene til noteopplysninger for foretak som ikke er små (Langli & Tellefsen, 2010). De forenklete notekravene er regulert i regnskapslovens §§ 7-35 til 7-45. Små foretak som velger å følge ordinære regnskapsregler vil få samme notekrav som øvrige foretak, i henhold til NRS 8 punkt 2.1.6.

Når det gjelder kravene til noteopplysninger er det lite rom for bruk av skjønn for regnskapsprodusenten. Regnskapsloven er tydelig på hvilke opplysninger som skal gis i notene, for eksempel at det skal gis opplysninger om hvilke regnskapsprinsipper som er benyttet og at eventuelle prinsippendringer skal begrunnes, som nevnt i regnskapslovens § 7-35 første og annet ledd. Dersom regnskapsprodusenten har lav eller manglende kompetanse kan likevel opplysningene i notene være mangelfulle, til tross for at opplysningene følger kravene i regnskapsloven (Schwencke m.fl., 2017). En note til regnskapsposten for varelager kan ha en generell beskrivelse, som bekrefter at varelageret er vurdert til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Denne beskrivelsen vil være en bekreftelse av at regnskapslovens § 5-2 er fulgt, og vil ha svært liten nytteverdi for en regnskapskyndig interessent (Schwencke m.fl., 2017). Derimot vil nytteverdien av noten øke betraktelig dersom regnskapsprodusenten beskriver og opplyser konkret om hvordan virkelig verdi av varelageret er fastsatt eller beregnet. Det er derfor viktig at regnskapsprodusenten selv kan vurdere om informasjonen i notene medfører behov for ytterligere tilleggsopplysninger, i et forsøk på å unngå å presentere noter som bare bekrefter det åpenbare.

2.8 Bruk av skjønnsmessige vurderinger

En regnskapsprodusent har fleksibilitet i utarbeidelsen av årsregnskapet gjennom valgmuligheter rundt bruken av regnskapsprinsipper og estimater. Det betyr at fremstillingen av årsregnskapet, og spesielt periodiseringene, er gjenstand for regnskapsprodusentens bruk av skjønn (Subramanyam, 1996). Dette skjønnet kan brukes for å informere eller feilinformere interessentene, og er derfor en støykilde i regnskapet. Valg av regnskapsprinsipper og bruken av skjønn kan resultere i manipulasjon av regnskapet, men kan gjøres både lovlig og ulovlig. Den ene formen for manipulasjon handler om å utnytte fleksibiliteten i regnskapsreglene på en lovlig måte, mens den andre formen oppstår når regnskapsprodusenten opptrer utenfor den tillatte fleksibiliteten. Dette kan blant annet skje dersom regnskapsprodusenten bevisst velger å utelate relevant informasjon fra notene (Langli & Tellefsen, 2010). Et bevisst valg om å utelate relevant informasjon kan være et resultat av regnskapsprodusentens opportunistiske bruk av skjønn. I følge Gul, Chen, og Tsui (2003) kan

regnskapsprodusenten velge en opportunistisk skjønsmessig fremstilling for å skjule dårlige prestasjoner og resultater. På den annen side mener Bernard og Skinner (1996) at opportunistiske skjønsmessige vurderinger kan benyttes for å øke informasjonsnytteverdien til årsregnskapet ytterligere.

Historisk kost og virkelig verdi

I Norge bygger regnskapet på et transaksjonsbasert historisk kost-perspektiv, hvor korrekte målinger og periodiseringer av inntekter og kostnader står i fokus (Kristoffersen, 2008). Historisk kost-målinger tar utgangspunkt i opprinnelig kostpris, og vil derfor være forholdsvis pålitelig, men mindre relevant, som følge av at verdiene ikke er oppdaterte. Virkelig verdi er den verdien en eiendel kan omsettes for eller en forpliktelse kan innfris til (Kristoffersen, 2008). Det er en generell antakelse om at målinger til virkelig verdi vil gi en mer relevant beskrivelse av selskapets økonomiske verdier enn om verdiene ble fastsatt til historisk kostpris (Stenheim, 2008). Ved måling til virkelig verdi vil regnskapet være mer objektivt og informativt, og dermed mer relevant. Utfordringen oppstår dersom eiendelen ikke kan måles til en observerbar markedsverdi, slik at virkelig verdi må estimeres (Langli & Tellefsen, 2010). En estimert virkelig verdi vil utfordre påliteligheten til målingen, til tross for at målingen ofte er mer relevant enn målinger basert på historisk kostpris.

Interessentene til årsregnskapet vil ofte ha ulik oppfatning av hvilke verdimålinger eller hvilke kvalitetskrav som er mest nyttig utfra deres behov. For små aksjeselskaper vil antall interessenter være betydelig mer begrenset enn hva tilfellet er for større selskaper, blant annet som følge av at små aksjeselskaper har få ansatte. Både kreditorer og investorer er viktige interessenter av årsregnskapet til små aksjeselskaper (NOU 2008: 12). Begge disse interessegruppene vil ofte ha nytte av pålitelig regnskapsinformasjon før en eventuell kapitaltilførelse eller investering i selskapet. Likevel vil nytten av regnskapsinformasjonen ofte reduseres dersom det går for lang tid mellom regnskapsavleggelsen og tidspunktet hvor interessenten bruker informasjonen i årsregnskapet (Prop. 51 L, 2010-2011). Som et resultat av dette kan disse interessegruppene ha behov for mer relevant og oppdatert informasjon, til tross for det grunnleggende behovet for pålitelig regnskapsinformasjon.

Konservativ og kreativ regnskapsrapportering

Målereglene i regnskapslovens §§ 5-2 og 5-3, tilknyttet verdsettelse av henholdsvis omløpsmidler og anleggsmidler, uttrykker en konservativ tilnærming til målingene i

regnskapet (Stenheim, 2010). En konservativ tilnærming kan betraktes som et innregningsprinsipp og et verdsettingsprinsipp. Innregningsprinsippet handler om strenge krav for beregning av inntekter, ved at urealiserte gevinster kun kan innregnes når de er realisert, samtidig som urealiserte tap skal innregnes umiddelbart (Stenheim, 2010). Som verdsettingsprinsipp vil konservativ regnskapsrapportering dreie seg om håndtering av estimatusikkerhet, gjennom forsiktig estimering av usikre verdier (Stenheim, 2010).

Til tross for at konservativ regnskapsrapportering baserer seg på en forsiktig håndtering av innregning av inntekter og estimatusikkerhet, kan denne forsiktigheten likevel oppfattes som manipulering av årsregnskapet. Dette fordi en slik regnskapsrapportering kan stride imot kravet om nøytralitet, dersom regnskapsprodusenten eksempelvis gjennomfører en systematisk rapportering av undervurderte verdier på usikre estimater (Stenheim, 2010). I følge Giroux (2006) vil manipulering av inntekter omhandle hele spekteret, fra konservativ og aggressiv regnskapsrapportering til direkte svindel og bedrageri. Aggressiv regnskapsrapportering omtales ofte som kreativ regnskapsrapportering, som er en generell beskrivelse på metoder som brukes for å manipulere årsregnskapet innenfor forholdsvis lovlige termer (Stlowy & Breton, 2004). Regnskapsprodusenten kan i noen tilfeller bevisst forvrengte informasjonen i årsregnskapet i et forsøk på å formidle en ønsket økonomisk virkelighet som ikke eksisterer. Dette vil utgjøre en kreativ regnskapsrapporteringsstrategi (Gowthorpe & Amat, 2005).

Kreativ regnskapsrapportering kan også gjennomføres i strid med regnskapsreglene og regnskapsstandardene, dersom disse lovreguleringene ikke gir ønsket effekt for regnskapsprodusenten. I så fall kan regnskapsprodusenten velge å misbruke eller ignorere gjeldende lover og standarder, for å presentere et årsregnskap som ikke beskriver faktiske økonomiske realiteter og som kan være skadelig for selskapet på lengre sikt (Gowthorpe & Amat, 2005; Merchant & Rockness, 1994). I tilfeller med kreativ regnskapsrapportering kan det være opp til selskapets internkontroller å avdekke denne formen for manipulasjon. Samtidig kan bruk av ekstern hjelp være en faktor som kan bidra til å forhindre at manipulasjon gjennom skjønsmessige vurderinger oppstår i utgangspunktet.

2.8.1 Ekstern hjelp

Daglig leder har ansvar for at selskapets regnskap er ført i samsvar med gjeldende lover og forskrifter, som nevnt i aksjelovens § 6-14 fjerde ledd. Samtidig er det styrets ansvar å føre tilsyn med daglig leder og den daglige arbeidsutførelsen, i henhold til aksjelovens § 6-12. Videre skal samtlige styremedlemmer og daglig leder signere årsregnskapet og årsberetningen, jf. regnskapslovens § 3-5 første ledd. Det betyr at det er både selskapets styre og daglig leder som har ansvaret for at selskapets regnskaper er korrekt, men likevel slik at styret har det overordnede ansvaret. Dersom styret, og eventuelt daglig leder, har behov for hjelp til regnskapsavleggelsen kan ekstern hjelp være et godt alternativ. I utredningen om revisjonsplikt for små aksjeselskaper poengteres det imidlertid at ekstern hjelp ikke vil fritta verken styret eller daglig leder for ansvaret for selskapets regnskap (NOU 2008: 12, s. 30).

Regnskapsfører

En autorisert regnskapsfører kan bidra i regnskapsavleggelsen hos selskaper for å ivareta lovbestemte krav til regnskapet og den pliktige rapporteringen. For små og mellomstore selskaper er det svært vanlig å benytte seg av ekstern hjelp i regnskapsutforming, da slike selskaper ofte mangler kapasitet og kompetanse for å kunne utføre regnskapsavleggelsen på egenhånd (Moen & Havstein, 2014). Å bruke ekstern regnskapsfører kan derfor oppleves som både betryggende og lønnsomt for selskaper som ikke innehar den nødvendige kompetansen for å kunne avlegge korrekte årsregnskap. Flertallet i utredningen om revisjonsplikt for små aksjeselskaper legger til grunn at bruk av ekstern regnskapsfører vil bidra til forbedret regnskapskvalitet (NOU 2008: 12). Noen av de vanligste oppgavene regnskapsføreren utfører i sin helhet eller bistår med, er løpende regnskapsføring, merverdiavgiftsoppgaver, lønninger, skattetrekk- og arbeidsgiveravgiftsoppgaver, samt utarbeidelsen av årsregnskapet (NOU 2008: 12). I følge Langli (2015) er dette områder hvor personer uten spesialkompetanse innen regnskap, bokføring, skatt og avgift ofte kan gjøre feil, som følge av alle de ulike lovbestemte kravene som må ivaretas.

Revisor

Formålet med revisjon av årsregnskapet er å redusere risikoen for at årsregnskapet inneholder vesentlig, uoppdaget feilinformasjon (Gulden, 2015). En av revisorens viktigste oppgaver er å granske årsregnskapet, gjennom å undersøke om årsregnskapet er utarbeidet og fastsatt i samsvar med gjeldende lov og forskrift. Videre skal revisor bidra til å forebygge og avdekke mulige misligheter og feil, som nevnt i revisorlovens § 5-1. I følge utredningen fra 2008 skal

revisor gi en uavhengig og objektiv bekreftelse på at årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med kravene fra blant annet regnskapsloven (NOU 2008: 12). Dette for å kunne gi bekreftelse til interessentene på at de kan stole på informasjonen fra årsregnskapet og årsberetningen. Gjennom sin kompetanse vil revisor være en stor ressurs for selskaper, blant annet innen fagområdene tilknyttet regnskap og skatterett. Samtidig vil revisor bidra til at alle interessenter får lik tilgang på kvalitetssikret informasjon, slik at årsregnskapet fremstår som tillitsvekkende (NOU 2008: 12). Til tross for at små aksjeselskaper kan velge å unnlate revisjon av årsregnskapet, kan selskapene fortsatt benytte seg av revisors kompetanse i utførelsen av regnskapsavleggelsen.

3.0 Metode

Dette kapitlet gjennomgår den metodiske tilnærmingen til oppgaven. Innledningsvis presenteres datautvalget, før kapitlet tar for seg datainnsamlingen og grupperingen av dataen. Deretter blir indeksen og operasjonaliseringen presentert, før kapitlet avslutter med en redegjørelse av den statistiske analysen i undersøkelsen.

3.1 Datautvalg

For at et aksjeselskap skal kunne klassifiseres som lite og dermed ha anledning til å velge bort revisjon av årsregnskapet, må tre kumulative vilkår være tilfredsstillt. Disse vilkårene finner vi i aksjelovens § 7-6 første ledd, og dreier seg om at samlet driftsinntekt ikke må overstige 5 millioner, balansesummen er mindre enn 20 millioner og gjennomsnittlig antall ansatte i løpet av et regnskapsår ikke overstiger 10 årsverk. I undersøkelsen er fokuset på små aksjeselskaper i bygg- og anleggsbransjen i Troms fylke. Skatteetaten har trukket frem denne bransjen som spesielt utsatt for økonomisk kriminalitet (NOU 2016: 22). Den geografiske avgrensningen til Troms fylke kommer som følge av at aktiviteten i denne bransjen har vært stor de siste årene [3].

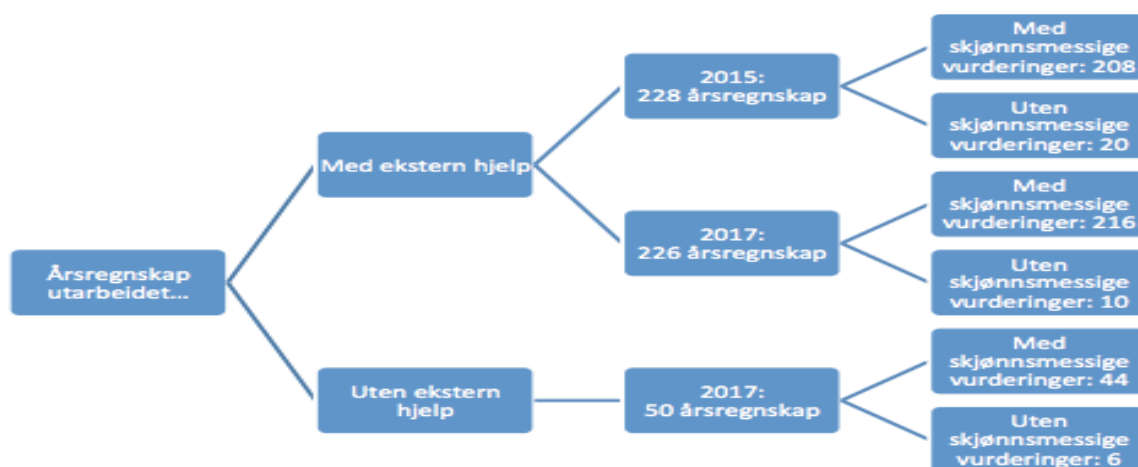
Totalt er det 275 aksjeselskaper innenfor bygg- og anleggsbransjen i Troms fylke som oppfyller vilkårene for fravalg av revisjon for regnskapsårene 2014 og 2015. Det ble foretatt en ytterligere filtrering ved at selskapene må ha balanseposter som krever skjønnsmessige vurderinger begge regnskapsårene, for å lettere kunne plassere selskapene i gruppene *med* og *uten skjønnsmessige vurderinger*. Som følge av denne filtreringen består utvalget i undersøkelsen av 252 selskaper.

Undersøkelsens avgrensning til ett geografisk område kan skape utfordringer for generaliseringen til populasjonen. Om Troms fylke er representativt for hele bygg- og anleggsbransjen er usikkert, da det kan være store forskjeller innad i bransjen. Bransjen har de siste årene opplevd stor vekst, og totalt hadde bransjen en omsetningsvekst på 5,7 % i 2014 og 4,0 % i 2015 [4]. Troms fylke hadde i 2014 den største veksten i omsetningen, med en økning på 15,4% [5]. Denne undersøkelsen tar dermed utgangspunkt i en del av bransjen som kan skille seg ut fra resten av bransjen. Imidlertid kan funnene fra undersøkelsen gi indikasjoner på regnskapskvaliteten blant små aksjeselskaper i bygg- og anleggsbransjen.

3.1.1 Datainnsamling og gruppering

Årsregnskapene for 2014 og 2015 er hentet fra Brønnøysundregistrene. Datagjennomgangen omfatter å gjennomgå årsregnskapene for å plassere selskapene i grupper og registrere poeng for å kunne måle regnskapskvaliteten. Hovedskillet mellom gruppene er *med* og *uten ekstern hjelp*, samt *med* og *uten skjønnsmessige vurderinger*.

Ekstern hjelp er drøftet i delkapittel 2.8, og omfatter bruk av revisor og/eller ekstern regnskapsfører i regnskapsavleggelsen. Selskapene er pliktig til å opplyse om bruk av revisor, i henhold til regnskapslovens § 7-44, mens opplysninger om bruk av ekstern regnskapsfører er frivillig. Det betyr at selskap kan ha benyttet ekstern regnskapsfører, uten å gi opplysninger om ekstern hjelp. Som følge av dette tar undersøkelsen utgangspunkt i den nyeste informasjonen, og plasserer selskapene som opplyser om bruk av revisor og eventuelt regnskapsfører i årsregnskapet for 2015 i gruppen *med ekstern hjelp 2015*. For de resterende selskapene tar undersøkelsen utgangspunkt i informasjon om nåværende revisor og regnskapsfører fra Proff Forvalt. Dette fordi informasjon om ekstern hjelp i 2017 er tilgjengelig via det aktuelle nettstedet, og for å kunne opprettholde prinsippet om å ta utgangspunkt i den nyeste tilgjengelige informasjonen. Det betyr at selskapene som har registrert revisor, regnskapsfører eller begge deler er plassert i gruppen *med ekstern hjelp 2017*, mens resterende selskap er plassert i gruppen *uten ekstern hjelp*. Videre er selskapene i hver gruppe fordelt i ytterligere to grupper, basert på hvorvidt selskapene har balanseposter som krever skjønnsmessige vurderinger. Disse balansepostene er varige driftsmidler, varelager og kundefordringer. Fordelingen av antall årsregnskap i hver gruppe er illustrert i figur 3.

Figur 3) Oversikt antall årsregnskap i hver gruppe

Informasjonen fra årsregnskapene som analyseres i denne undersøkelsen er sekundærdata. Selskapene avgir regnskap på grunnlag av regnskapsplikten, og er derfor ikke påvirket av forskningsformålet i denne undersøkelsen. Videre vil sekundærdataen inneha alle nødvendige kvaliteter og egenskaper, siden formålet med undersøkelsen er å analysere informasjon og opplysninger fra avgitte årsregnskap.

3.2 Indeks

Indeksen er utformet for å være tilpasset alle selskapene, uavhengig av om selskapene har skjønsmessige vurderinger av konkrete balanseposter og eventuelt hvor mange slike balanseposter selskapene har. Som en konsekvens av dette er spørsmålene i indeksen fordelt på tre deler, hvor hvert selskap får spørsmål fra to av tre deler av indeksen. Tabell 1 oppsummerer hvilke spørsmål som er aktuelle for hvilke selskap.

Tabell 1) Oversikt over aktuelle spørsmål til de ulike selskapene

Spørsmål	Hvilke selskaper får spørsmålene?
Del 1	
1	Alle
2	Alle
3	Alle
4	Alle
5	Alle
6	Alle
7	Alle
Del 2	
8	Selskaper uten skjønsmessige vurderinger
9	Selskaper uten skjønsmessige vurderinger
10	Selskaper uten skjønsmessige vurderinger
Del 3	
11	Selskaper med skjønsmessige vurderinger
12	Selskaper med skjønsmessige vurderinger
13	Selskaper med skjønsmessige vurderinger

Formålet med spørsmålene i indeksen er å vurdere informasjonen og opplysningene i årsregnskapene, i et forsøk på å avdekke hvilke skjønsmessige vurderinger regnskapsprodusenten har foretatt i regnskapsavleggelsen. Som en følge av dette er ikke størrelsen på eller omfanget av resultat- og balansepostene aktuelt for undersøkelsen. For

eksempel er fokuset på om selskaper med varige driftsmidler gir nødvendige opplysninger om blant annet valg av avskrivningsmetode, fremfor størrelsen på årlige avskrivninger. Videre baserer indeksen seg på subjektive vurderinger fra min side, men innholdet i indeksen og spørsmålene er basert på aktuell teori fra kapittel 2.

3.2.1 Operasjonalisering

Indeksen er utformet med svaralternativene ”ja/nei” på samtlige spørsmål, mens enkelte spørsmål tillater ”delvis” som svaralternativ. For eksempel tillater spørsmål 3 svaret ”delvis” dersom selskapet kun gir opplysninger om enkelte av regnskapsprinsippene som er anvendt. Poengskalaen på spørsmålene er 0-1 poeng eller 0-0,5-1 poeng, avhengig av om svaralternativene er ”ja/nei” eller ”ja/delvis/nei”. Poengene som er registrert i indeksen tilsvarer variabler på nominalnivå, fordi hvert enkelt svaralternativ er gjensidig utelukkende (Johannessen, Christoffersen, & Tufte, 2016). Samtidig er det ikke mulig å rangere svaralternativene og poengene, altså variablene, på en naturlig måte. Det er ikke en fast struktur på poenggivningen for svaralternativene til hvert enkelt spørsmål. Dette er illustrert i tabell 2. Kravene for å oppnå de ulike poengene på hvert av spørsmålene er redegjort for i Vedlegg 1.

Tabell 2) Eksempel på forskjellen i poengstrukturen

Spørsmål	Poengstruktur	
Spørsmål 3	0 poeng = nei	1 poeng = ja
Spørsmål 4	0 poeng = ja	1 poeng = nei

Som følge av at selskapene med og uten skjønnsmessige vurderinger får ulike spørsmål vil maksimal poengsum til de ulike selskapene variere. Samtlige selskaper kan oppnå inntil 7 poeng på fellesspørsmålene i del 1. Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger kan i tillegg oppnå inntil 3 poeng på del 2, slik at maksimal poengsum for disse selskapene er 10 poeng. Selskaper med skjønnsmessige vurderinger kan oppnå ulik maksimal poengsum, avhengig av hvor mange skjønnsmessige balanseposter selskapet har og eventuelt sammensetningen av disse. Et selskap med tre av tre mulige skjønnsmessige balanseposter kan oppnå maksimalt 18 poeng. Oversikt over hvor mange poeng de ulike selskapene kan oppnå er gjengitt i tabell 3, mens bakgrunnen for utregningen av maksimal poengoppnåelse er redegjort for i Vedlegg 2.

Tabell 3) Maksimal poengoppnåelse for de ulike selskapene

Maksimal poengoppnåelse for:	
Selskap med 1 av 3 skjønnsmessige balanseposter	12 p eller 10 p
Selskap med 2 av 3 skjønnsmessige balanseposter	15 p eller 13 p
Selskap med 3 av 3 skjønnsmessige balanseposter	18 p
Selskaper uten skjønnsmessige balanseposter	10 p

I poenggivningen har jeg vært konsekvent på at selskapene må gi presise opplysninger for å få 1 poeng. På spørsmål 11.2, om avskrivningsmetode, må selskapet spesifisere hvilken metode som er benyttet for å få 1 poeng. Det holder ikke å oppgi kun avskrivningstid eller proSENTSatsen på årlige avskrivninger. Dette er også bakgrunnen for hvorfor anleggskontrakter er utelatt fra indeksen. Til tross for at ordlyden i prinsippnotene kan antyde hvilken metode selskapet bruker i regnskapsføringen av eventuelle anleggskontrakter, vil ikke en interessent uten regnskapskompetanse forstå hvilken inntektsføringsmetode selskapet har benyttet. For å unngå å forlate prinsippet om å være konsekvent i poenggivningen er anleggskontrakter derfor utelatt fra indeksen. Dette blir nærmere kommentert i delkapittel 3.2.4.

3.2.2 Del 1 – Fellesspørsmål

Tabell 4) Del 1 – Fellesspørsmål

Del 1	Fellesspørsmål
Spørsmål 1	Gir selskapet prinsippnoter?
Spørsmål 2	Gir selskapet utfyllende informasjon i prinsippnotene?
Spørsmål 3	Gir selskapet opplysning om anvendte regnskapsprinsipper?
Spørsmål 4	Gir selskapet opplysninger om regnskapsprinsipper som <i>ikke</i> er aktuelle?
Spørsmål 5	Gir selskapet informasjon om eventuelle endringer av regnskapsprinsipper?
Spørsmål 6	Gir selskapet noteopplysninger?
Spørsmål 7	Gir selskapet begrunnelse for vurderingene sine?

Spørsmålene i del 1 av indeksen er aktuelle for alle selskapene. De tre første spørsmålene skal avklare om selskapet gir egne prinsippnoter med utfyllende informasjon om anvendte regnskapsprinsipper. Det er ikke krav i regnskapsloven om å gi egne prinsippnoter, men det er hensiktsmessig for interessentene at informasjonen om anvendte regnskapsprinsipper presenteres i egne prinsippnoter. Spørsmål 4 skal avdekke om selskapet bruker såkalte

”sjekklister” for noteopplysninger, som diskutert i delkapittel 2.7, og dermed gir opplysninger som ikke er aktuelle. På spørsmål 5 er formålet at selskapet skal gi en bekreftelse eller avkreftelse på om selskapet har endret regnskapsprinsipper. Spørsmål 6 skal avdekke om selskapet følger bestemmelsene i regnskapslovens kapittel 7 ved å gi noteopplysninger. Spørsmål 7 handler om selskapet gir noen form for begrunnelse for eller forklaringer på valgene som er tatt i forbindelse med regnskapsavleggelsen.

3.2.3 Del 2 – Selskaper *uten* skjønnsmessige vurderinger

Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger skal ikke gjøre rede for denne typen vurderinger, noe som reduserer kravet til omfanget av informasjon og opplysninger som selskapet skal gi. Samtidig er det viktig at disse selskapene ikke gir for mye informasjon. Spørsmålene som er aktuelle for selskaper uten skjønnsmessige vurderinger er gjengitt i tabell 5.

Tabell 5) Del 2 – Spørsmål til selskaper *uten* skjønnsmessige vurderinger

Del 2	Spørsmål til selskaper <i>uten</i> skjønnsmessige vurderinger
Spørsmål 8	Gir selskapet noen form for opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler?
Spørsmål 9	Oppgir selskapet hvordan varelageret verdsettes?
Spørsmål 10	Gir selskapet forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes?

Alle spørsmålene i del 2 skal avdekke om selskapet gir for mye informasjon om skjønnsmessige balanseposter som ikke er aktuelle, og eventuelt hvilke balanseposter det gjelder. Det er for eksempel ikke nyttig for interessenten å vite hvilken avskrivningsmetode selskapet ville brukt dersom selskapet hadde hatt varige driftsmidler.

3.2.4 Del 3 – Selskaper *med* skjønnsmessige vurderinger

Spørsmålene til selskaper med skjønnsmessige vurderinger er gjengitt i tabell 6. Strukturen på spørsmålene i del 3 er annerledes enn resten av indeksen, som følge av at det blir stilt tre innledende spørsmål og med påfølgende underspørsmål der dette er aktuelt. Spørsmål 11, 12 og 13 gir derfor ikke poeng til selskapene, for å unngå å straffe selskaper som kun har en eller to skjønnsmessige balanseposter.

Tabell 6) Del 3 – Spørsmål til selskaper med skjønsmessige vurderinger

Del 3	Spørsmål til selskaper med skjønsmessige vurderinger	
Spørsmål 11		Har selskapet varige driftsmidler?
	Spørsmål 11.1	Spesifiserer selskapet varige driftsmidler i resultatregnskapet?
	Spørsmål 11.2	Opplyser selskapet om avskrivningsmetode?
	Spørsmål 11.3	Gir selskapet begrunnelse for valg av avskrivningsmetode?
	Spørsmål 11.4	Gir selskapet forklaring på hvordan avskrivningene beregnes?
	Spørsmål 11.5	Opplyser selskapet om avskrivninger i notene?
Spørsmål 12		Har selskapet varelager?
	Spørsmål 12.1	Spesifiserer selskapet varekostnad i resultatregnskapet?
	Spørsmål 12.2	Oppgir selskapet hvordan varelageret verdsettes?
	Spørsmål 12.3	Gir selskapet informasjon om eventuelle nedskrivninger for svinn/ukurans i varelageret?
Spørsmål 13		Har selskapet kundefordringer?
	Spørsmål 13.1	Gir selskapet forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes?
	Spørsmål 13.2	Presiserer selskapet årets konstaterte tap (tap på fordring)?
	Spørsmål 13.3	Presiserer selskapet avsetning til tap på fordring i notene?

Spørsmål 11.1 skal avdekke om selskapet opplyser om avskrivningskostnaden. Spørsmål 11.2 til og med spørsmål 11.4 omhandler nødvendige opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler, som diskutert i delkapittel 2.3. Avslutningsvis skal spørsmål 11.5 avklare hvorvidt selskapet gir opplysninger om årets avskrivninger i notene. Jeg valgte ikke å inkludere spørsmål om nedskrivninger av varige driftsmidler i indeksen, fordi gjennomgangen av årsregnskapene viste at selskapene sjelden gir noen form for opplysninger om slike nedskrivninger.

Spørsmål 12.1 skal avdekke om selskapet opplyser om varekostnad i resultatregnskapet, mens spørsmål 12.2 skal avklare om selskapet gir informasjon om verdsettelsen av varelageret. Formålet med spørsmål 12.3 er å avdekke om selskapet gir bekreftelse eller avkreftelse på om

det er foretatt nedskrivninger i varelageret. Jeg valgte heller ikke å inkludere spørsmål om anleggskontrakter i indeksen, som følge av at datagjennomgangen avdekket at ingen selskap gir konkrete opplysninger om eventuelle anleggskontrakter eller regnskapsføringen av dem.

Spørsmål 13.1 skal gi innsikt i om selskapet opplyser hvordan beregninger til avsetning til tap på fordring gjennomføres, mens spørsmål 13.2 skal avklare om selskapet opplyser om eventuelle konstaterte tap. Hensikten med spørsmål 13.3 er å avdekke om selskapet gir bekreftelse eller avkreftelse på om det er foretatt avsetning til tap på fordring.

3.3 Statistisk analyse – sammenligning av gjennomsnitt mellom to grupper

Gjennomsnittet i hver gruppe er testet mot hverandre ved bruk av t-test. T-testen tar utgangspunkt i forskjellen mellom gjennomsnittene til gruppene ($\bar{D}$) som testes, utvalgets standardavvik (S_D) og størrelsen på utvalget (n). Formelen er gjengitt nedenfor.

$$t = \frac{\bar{D}}{S_D \sqrt{n}}$$

I analysen skal totalt seks hypoteser undersøkes, hvor utgangspunktet for nullhypotesene og alternativhypotesene er som følger:

H_0 : Regnskapskvalitet i gruppe X = Regnskapskvalitet i gruppe Y

H_A : Regnskapskvalitet i gruppe X $\neq$ Regnskapskvalitet i gruppe Y

Hypotese 1: *Med ekstern hjelp 2015 og 2017 (samlet) = Uten ekstern hjelp (samlet)*

Hypotese 2: *Med skjønnsmessige vurderinger = Uten skjønnsmessige vurderinger*

Hypotese 3: *Med ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger 2015 = Med ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger 2017*

Hypotese 4: *Med ekstern hjelp 2017 (samlet) = Uten ekstern hjelp (samlet)*

Hypotese 5: *Med ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger 2015 og 2017 = Uten ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger*

Hypotese 6: *Med ekstern hjelp og uten skjønnsmessige vurderinger 2015 og 2017 = Uten ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger*

I utgangspunktet følger t-testen den såkalte t-fordelingen, men utvalgsstørrelser over 30 vil være tilnærmet identisk normalfordelingen (Zikmund, 2013). I denne undersøkelsen er det

stor variasjon mellom størrelsen på de ulike gruppene som undersøkes, men tommelfingerregelen til Stutely (2003), om et utvalg på minimum 30 for å kunne gjennomføre statistiske analyser, er overholdt for samtlige grupper.

I den statistiske analysen er dataanalyseverktøyet i Microsoft Excel benyttet. Testene som er gjennomført er t-test med to utvalg og antatt lik varians, basert på at gruppene er uavhengige. Som følge av at det ikke på forhånd er klart om det er kvalitetsforskjeller mellom gruppene, og retningen på eventuelle forskjeller, er det gjennomført en to-halet t-test med et signifikansnivå på 0,05. Excel genererer en tabell som viser både t-verdien og p-verdien til hver enkelt t-test. P-verdien er et tall mellom 0 og 1, og representerer sannsynligheten for å få det observerte resultatet dersom nullhypotesen er sann (Johannessen m.fl., 2016). Dersom p-verdien er mindre enn signifikansnivået kan nullhypotesen forkastes uten særlig risiko for å gjøre feil (Løvås, 2013).

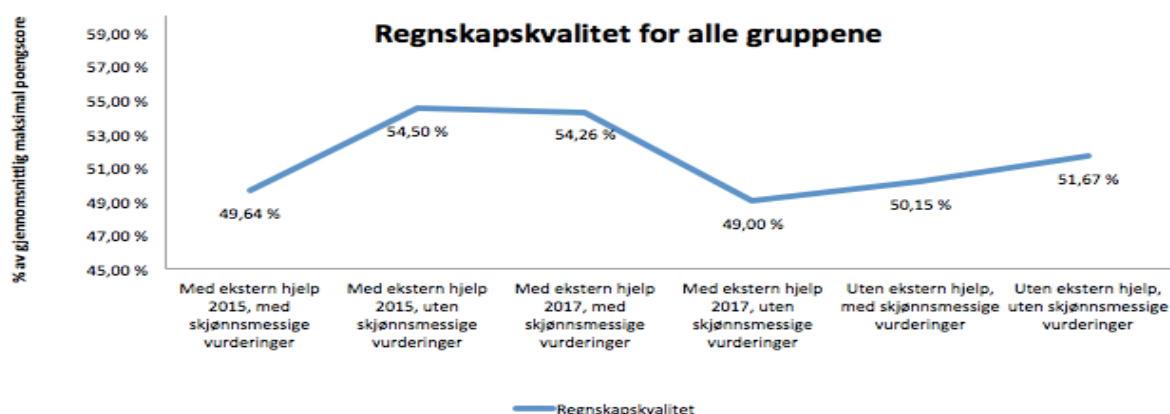
I hypotesetesting er det alltid en viss risiko for å gjøre feil av type I eller type II. En type I-feil innebærer å forkaste en sann nullhypotese, mens type II-feil handler om å beholde en falsk nullhypotese (Johannessen m.fl., 2016). Ved å velge et lavt signifikansnivå er risikoen for å gjøre type I-feil redusert. Imidlertid er det et avhengighetsforhold mellom de to feiltypene, slik at å minimere sannsynligheten for å gjøre feil av type I vil øke sannsynligheten for å gjøre feil av type II (Ellis, 2010). Statistisk styrke handler om sannsynligheten for å korrekt forkaste en falsk nullhypotese, og er omvendt relatert til sannsynligheten for type II-feil (Hair, 2007). I følge Cohen (1992) vil størrelsen på utvalget påvirke den statistiske styrken. Et stort utvalg vil ha større statistisk styrke enn et lite utvalg og lavere sannsynlighet for feil av type II (Ellis, 2010). Dermed vil ikke utvalgsstørrelsen påvirke feil av type I, som er det viktige i denne undersøkelsen. Feil av type I i denne undersøkelsen vil oppstå dersom grupper uten forskjeller blir registrert som *ulike*, mens en type II-feil vil oppstå dersom grupper med forskjeller blir registrert som *like*. I denne undersøkelsen vil det være viktigere å minimere sannsynligheten for type I-feil, som følge av at det kan resultere i at nullhypotesen blir forkastet til tross for at den er riktig.

4.0 Resultat

Dette kapitlet presenterer resultatene fra undersøkelsen og den statistiske analysen.

Innledningsvis blir generelle resultater presentert, før resultatene fra de ulike delene av indeksen og enkelte spørsmål blir gjennomgått. Avslutningsvis blir funnene fra den statistiske analysen redegjort for.

4.1 Generelt

Figur 4) Regnskapskvalitet for alle gruppene

Figur 4 indikerer at regnskapskvaliteten mellom gruppene er varierende, og generelt relativt lav. Ved å rangere målt regnskapskvalitet blir variasjonen innad i gruppene tydeligere, noe tabell 7 illustrerer.

Tabell 7) Rangering av målt regnskapskvalitet i de ulike gruppene

	Gruppe	Målt gjennomsnittlig regnskapskvalitet
Høyest regnskapskvalitet	Med ekstern hjelp 2015, uten skjønsmessige vurderinger	54,50 %
	Med ekstern hjelp 2017, med skjønsmessige vurderinger	54,26 %
	Uten ekstern hjelp, uten skjønsmessige vurderinger	51,67 %
	Uten ekstern hjelp, med skjønsmessige vurderinger	50,15 %
	Med ekstern hjelp 2015, med skjønsmessige vurderinger	49,64 %
Lavest regnskapskvalitet	Med ekstern hjelp 2017, uten skjønsmessige vurderinger	49,00 %

Selskapene med ekstern hjelp har stor variasjon innad, og befinner seg i begge ender av skalaen. Selskaper med ekstern hjelp i 2015 og uten skjønnsmessige vurderinger har høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet med 54,50 %, mens selskapene med ekstern hjelp i 2015 og med skjønnsmessige vurderinger har nest lavest gjennomsnittlig regnskapskvalitet, med 49,64 %. Det motsatte gjelder for selskaper med ekstern hjelp i 2017, hvor selskapene med skjønnsmessige vurderinger har nest høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet, målt til 54,26 %, mens selskapene uten skjønnsmessige vurderinger har lavest gjennomsnittlig regnskapskvalitet med 49,00 %. Selskaper uten ekstern hjelp har høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet for gruppen uten skjønnsmessige vurderinger, med 51,67 %, tett etterfulgt av selskapene med skjønnsmessige vurderinger, med gjennomsnittlig regnskapskvalitet på 50,15 %.

4.2 Indeks

Tabell 8 viser en oversikt over gjennomsnittlig poengscore i prosent for samtlige spørsmål og for alle gruppene. Tabellen viser store variasjoner på de fleste spørsmålene, men enkelte spørsmål skiller seg ut. Poengoppnåelsen på spørsmål 4 indikerer at de fleste selskapene gir for mye informasjon om regnskapsprinsipper som er uaktuelle, men at selskaper uten skjønnsmessige vurderinger oftest gir for mye informasjon. På spørsmål 6 har alle selskaper fått 1 poeng, ved at samtlige selskaper gir noteopplysninger. Resultatene fra spørsmål 7 indikerer at regnskapsprodusentene i svært liten grad gir begrunnelse for vurderingene som er lagt til grunn ved regnskapsavleggelsen.

På del 2 av indeksen er det tydelig at selskaper med ekstern hjelp har høyere gjennomsnittlig regnskapskvalitet enn selskaper uten ekstern hjelp, men at det er variasjoner mellom selskapene med ekstern hjelp i 2015 og med ekstern hjelp i 2017. Samtidig viser den lave poengscoren at selskaper uten skjønnsmessige vurderinger svært ofte gir informasjon om balanseposter som ikke er aktuelle. Blant selskapene uten skjønnsmessige vurderinger blir det gitt flest opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler og avsetning til tap på kundefordringer. Dette gjelder også for selskapene med ekstern hjelp. Det blir gitt færre opplysninger tilknyttet verdsettelsen av varelageret, og ingen av selskapene med ekstern hjelp i 2015 gir slike opplysninger.

Tabell 8) Oversikt gjennomsnittlig poengscore i % for alle spørsmålene

	Med ekstern hjelp 2015		Med ekstern hjelp 2017		Uten ekstern hjelp	
	Med skjønn	Uten skjønn	Med skjønn	Uten skjønn	Med skjønn	Uten skjønn
Del 1:						
Spørsmål 1	91,83 %	90,00 %	93,98 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Spørsmål 2	81,73 %	90,00 %	82,64 %	75,00 %	85,23 %	100,00 %
Spørsmål 3	79,81 %	85,00 %	81,94 %	75,00 %	85,23 %	100,00 %
Spørsmål 4	57,69 %	20,00 %	47,69 %	10,00 %	59,09 %	0,00 %
Spørsmål 5	7,21 %	0,00 %	0,93 %	0,00 %	6,82 %	0,00 %
Spørsmål 6	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Spørsmål 7	0,24 %	0,00 %	0,23 %	0,00 %	0,00 %	16,67 %
Sum:	59,79 %	55,00 %	58,20 %	51,43 %	62,34 %	59,52 %
Del 2:						
Spørsmål 8		30,00 %		10,00 %		33,33 %
Spørsmål 9		100,00 %		80,00 %		66,67 %
Spørsmål 10		30,00 %		40,00 %		0,00 %
Sum:		53,33 %		43,33 %		33,33 %
Del 3.1:						
Spørsmål 11.1	91,41 %		98,84 %		91,67 %	
Spørsmål 11.2	37,42 %		62,79 %		30,56 %	
Spørsmål 11.3	0,00 %		0,00 %		0,00 %	
Spørsmål 11.4	3,68 %		4,07 %		4,17 %	
Spørsmål 11.5	93,87 %		94,77 %		77,78 %	
Sum:	45,28 %		52,09 %		40,83 %	
Del 3.2:						
Spørsmål 12.1	90,74 %		100,00 %		100,00 %	
Spørsmål 12.2	68,52 %		64,29 %		71,43 %	
Spørsmål 12.3	5,56 %		0,00 %		0,00 %	
Sum:	54,94 %		54,76 %		57,14 %	
Del 3.3:						
Spørsmål 13.1	69,40 %		73,82 %		70,27 %	
Spørsmål 13.2	8,20 %		29,84 %		8,11 %	
Spørsmål 13.3	14,21 %		41,36 %		16,22 %	
Sum:	30,60 %		48,34 %		31,53 %	
Totalt:	49,64 %	54,50 %	54,26 %	49,00 %	50,15 %	51,67 %

Resultatene fra spørsmål 11.1 og 12.1, om hvorvidt selskapene spesifiserer henholdsvis avskrivningskostnad og varekostnad i resultatregnskapet, viser at ikke alle selskapene gjør dette. Gruppen med ekstern hjelp i 2015 har lavest poengoppnåelse på disse spørsmålene, mens gruppen med ekstern hjelp i 2017 har høyest.

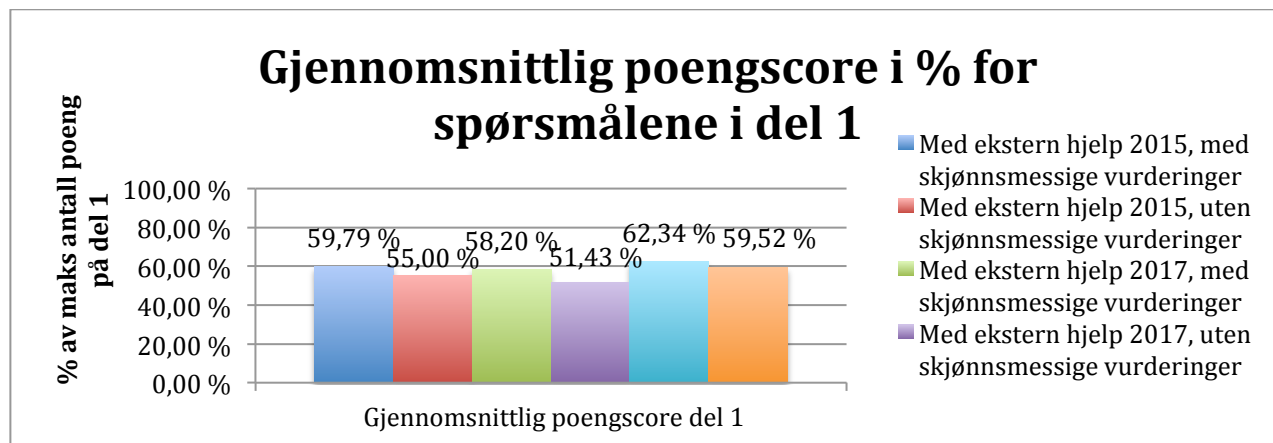
Videre viser tabell 8 at poengoppnåelsen på del 3 av indeksen generelt er lav, men spesielt for spørsmålene tilknyttet avskrivninger på varige driftsmidler og avsetning til tap på fordring i forbindelse med kundefordringer. Når det gjelder å opplyse om avskrivningsmetode er selskapene med ekstern hjelp i 2017 klart best, ved at 62,79 % av årsregnskapene inneholder opplysninger om hvilken avskrivningsmetode som er benyttet. Blant selskapene uten ekstern hjelp blir det kun gitt opplysninger om avskrivningsmetoden i 30,56 % av årsregnskapene, mens tilsvarende tall for selskaper med ekstern hjelp i 2015 er 37,42 %. Videre er det ingen selskaper som gir begrunnelse for valg av avskrivningsmetode, mens svært få selskaper gir forklaring på hvordan avskrivningene er beregnet. På dette området er selskaper uten ekstern hjelp best. Resultatene på spørsmål 11.5 viser at selskapene i noen tilfeller ikke spesifiserer avskrivningene i notene. Her er selskapene uten ekstern hjelp verst, hvor kun 77,78 % av årsregnskapene med varige driftsmidler inneholder noteopplysninger om avskrivninger. Situasjonen er bedre for selskapene med ekstern hjelp i 2015 og 2017, hvor henholdsvis 93,87 % og 94,77 % av årsregnskapene inneholder noteopplysninger om avskrivningene.

Resultatene fra del 3.2 viser at selskapene uten ekstern hjelp er flinkest til å opplyse hvordan varelageret er verdsatt, med en gjennomsnittlig poengscore på 71,43 %. Resultatene viser også at selskapene i undersøkelsen svært sjelden gir opplysninger om eventuelle nedskrivninger for svinn og ukurans i varelageret. Det er kun selskaper med ekstern hjelp i 2015 som gir slike opplysninger, og dette blir bare gjort i 5,56 % av årsregnskapene.

Selskaper med ekstern hjelp i 2017 er bedre på alle områdene av del 3.3 sammenlignet med øvrige selskaper. 73,82 % av årsregnskapene blant selskaper med ekstern hjelp i 2017 inneholder opplysninger om hvordan avsetning til tap på fordring blir beregnet. For selskapene uten ekstern hjelp og med ekstern hjelp i 2015 er tallene henholdsvis 70,27 % og 69,40 %. Videre er det få selskaper som presiserer årets konstaterte tap, hvor kun 8,11 % og 8,20 % av årsregnskapene blant henholdsvis selskaper uten ekstern hjelp og med ekstern hjelp i 2015 gjør dette. Tilsvarende tall for selskaper med ekstern hjelp i 2017 er 29,84 %. Videre inneholder 41,36 % av årsregnskapene til selskapene i denne gruppen opplysninger om avsetning til tap på fordring i notene. For selskapene uten ekstern hjelp og med ekstern hjelp i 2015 er tallene 16,22 % og 14,21 %.

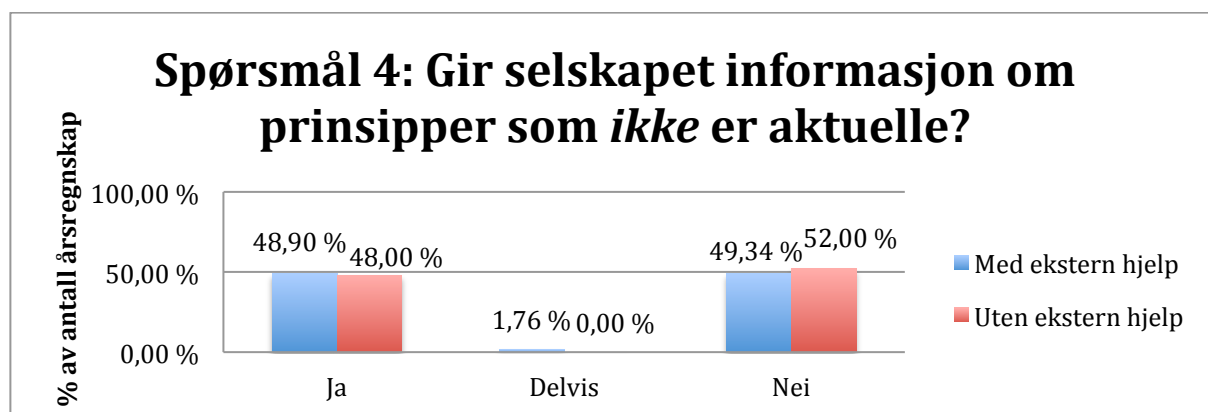
4.2.1 Del 1 – Fellesspørsmål

Spørsmålene i del 1 har som formål å avdekke flere kvaliteter ved årsregnskapene, blant annet hvorvidt selskapene gir pålagte opplysninger, som diskutert i delkapittel 2.7.

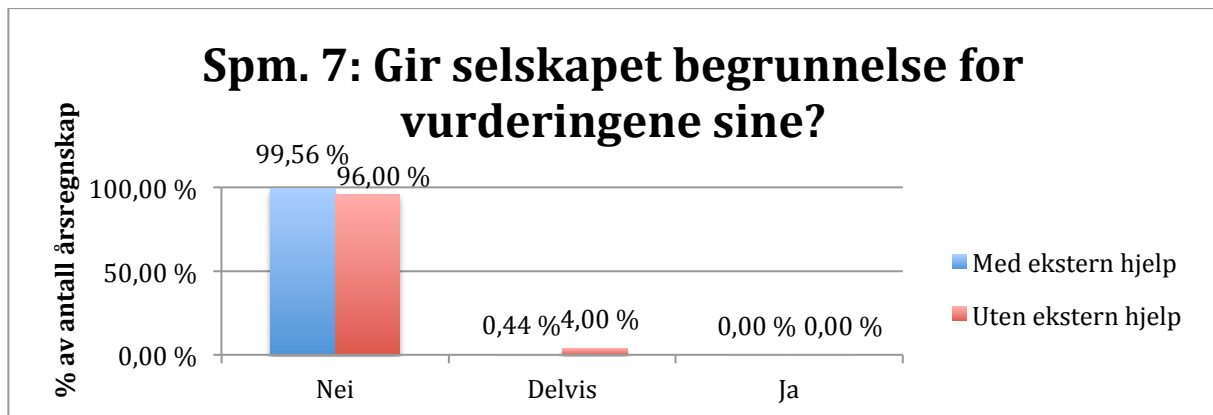
Figur 5) Del 1 – Gjennomsnittlig poengscore i % for spørsmålene i del 1

Av spørsmålene i del 1 av indeksen er det mulig å oppnå totalt 7 poeng. Figur 5 viser at selskaper uten ekstern hjelp og med skjønnsmessige vurderinger har høyest gjennomsnittlig poengscore på denne delen, med en score på 62,34 %. I snitt oppnådde disse selskapene 4,36 poeng. Selskaper med ekstern hjelp i 2015 og med skjønnsmessige vurderinger har en gjennomsnittlig poengscore tilsvarende 59,79 %, tett etterfulgt av selskaper uten ekstern hjelp og uten skjønnsmessige vurderinger, med 59,52 %. Tilsvarende tall for selskaper med ekstern hjelp i 2017 og med skjønnsmessige vurderinger er 58,20 %, mens for selskaper med ekstern hjelp i 2015 og uten skjønnsmessige vurderinger er tallet 55,00 %. Selskaper med ekstern hjelp i 2017 og uten skjønnsmessige vurderinger oppnådde lavest gjennomsnittlig poengscore, med 51,43 %, noe som tilsvarer 3,60 poeng.

Figur 6) Spørsmål 4: Gir selskapet informasjon om prinsipper som *ikke* er aktuelle?

Figur 6 viser at fordelingen mellom selskaper som gir informasjon om regnskapsprinsipper som ikke er aktuelle og selskaper som ikke gir slik informasjon, er forholdsvis lik. Generelt er det et lite flertall med selskaper som ikke gir informasjon om uaktuelle regnskapsprinsipper. For selskaper uten ekstern hjelp er det i 52 % av årsregnskapene ikke gitt uaktuell informasjon, mens tilsvarende tall for selskap med ekstern hjelp er 49,34 %.

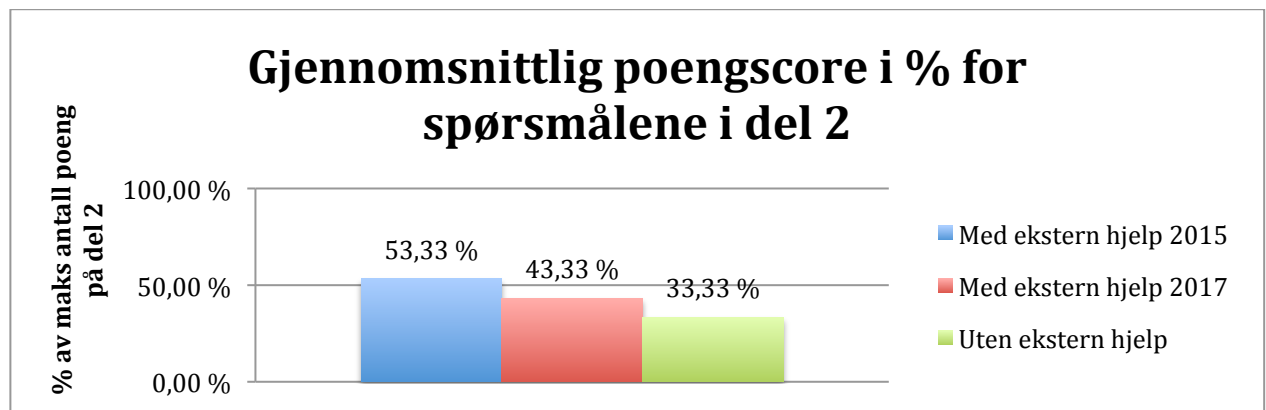
Figur 7) Spørsmål 7: Gir selskapet begrunnelse for vurderingene sine?

Figur 7 tar for seg resultatene fra spørsmål 7, og viser at ingen av årsregnskapene oppnår 1 poeng og full score på dette spørsmålet. Blant selskapene uten ekstern hjelp er det i 4 % av årsregnskapene gitt en delvis begrunnelse for hva som ligger bak vurderingene til regnskapsprodusenten. For selskapene med ekstern hjelp er det i hele 99,56 % av årsregnskapene ikke gitt noen form for begrunnelse for vurderingene. De resterende 0,44 % av årsregnskapene gir bare en delvis begrunnelse.

4.2.2 Del 2 – Selskaper uten skjønnsmessige vurderinger

I del 2 av indeksen er formålet å avdekke hvorvidt selskapene uten skjønnsmessige vurderinger gir noteopplysninger om balanseposter som *ikke* er aktuelle. Figur 8 indikerer at gjennomsnittlig poengoppnåelse i del 2 generelt er lav, og lavest for selskaper uten ekstern hjelp. Årsregnskapene til disse selskapene oppnådde i snitt bare 1 av 3 mulige poeng på spørsmålene i del 3, noe som tilsvarer 33,33 %. Dermed er det i gjennomsnitt gitt opplysninger om to av tre uaktuelle balanseposter i årsregnskapene til selskaper uten ekstern hjelp. For selskapene med ekstern hjelp i 2015 og 2017 er gjennomsnittlig regnskapskvalitet målt til henholdsvis 53,33 % og 43,33 %. I disse årsregnskapene blir det fortsatt gitt

opplysninger om skjønnsmessige vurderinger tilknyttet uaktuelle balanseposter, men i mindre grad enn i årsregnskapene til selskaper uten ekstern hjelp.

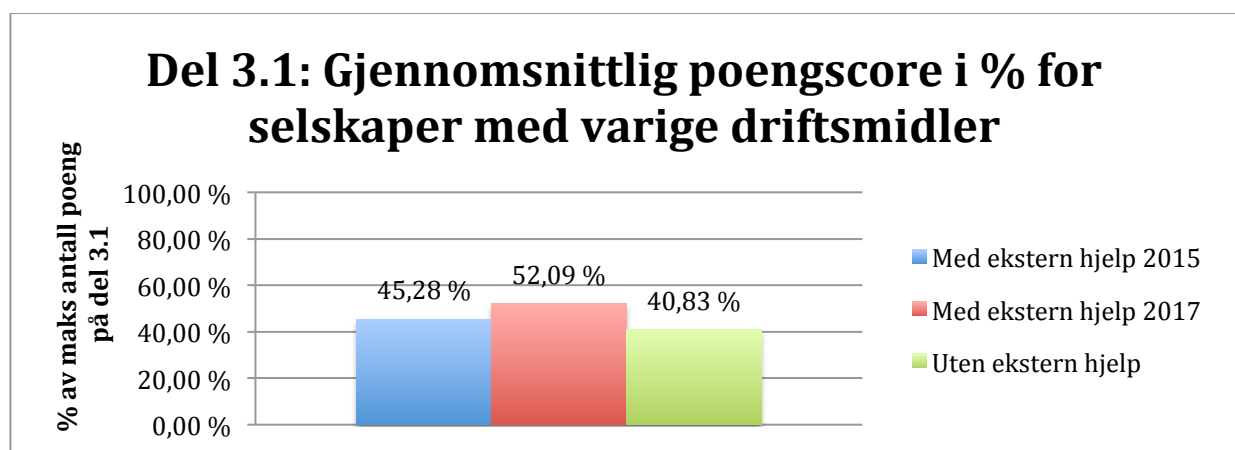

Figur 8) Del 2 – Gjennomsnittlig poengscore i % for spørsmålene i del 2

4.2.3 Del 3 – Selskaper med skjønnsmessige vurderinger

I tredje del av indeksen er formålet å avdekke hvilke skjønnsmessige vurderinger regnskapsprodusenten har tatt i forbindelse med de ulike balansepostene. Denne delen av indeksen er inndelt i tre, for å kunne undersøke hver av de tre aktuelle balansepostene individuelt.

Del 3.1: Varige driftsmidler

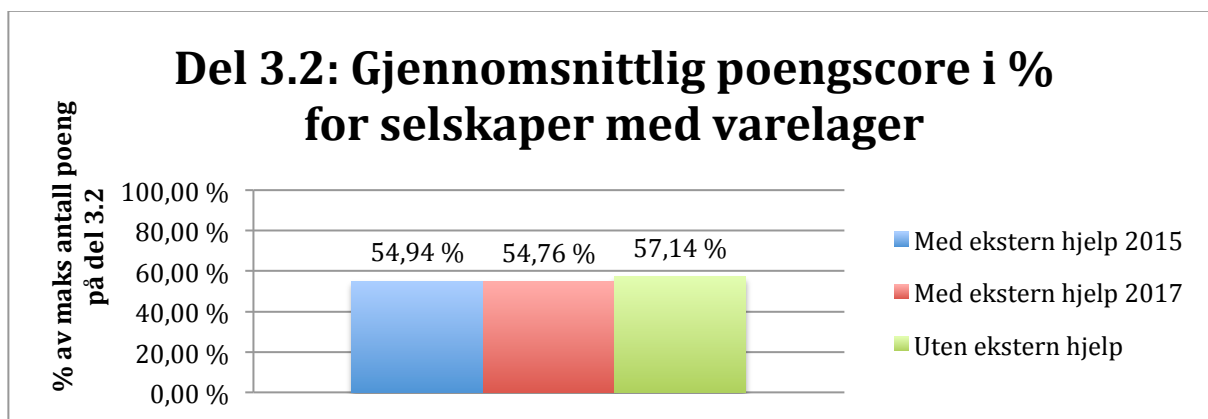

Figur 9) Del 3.1 – Gjennomsnittlig poengscore i % for selskaper med varige driftsmidler

I del 3.1 av indeksen er det mulig å oppnå inntil 5 poeng. Av figur 9 er variasjonen i regnskapskvaliteten tilknyttet skjønnsmessige vurderinger i forbindelse med varige driftsmidler tydelig mellom gruppene. Selskapene med ekstern hjelp har høyere

regnskapskvalitet på dette området, sammenlignet med selskaper uten ekstern hjelp. Årsregnskapene til selskaper med ekstern hjelp i 2017 og 2015 har en målt gjennomsnittlig regnskapskvalitet på henholdsvis 52,09 % og 45,28 % i denne delen av indeksen, mens årsregnskapene til selskaper uten ekstern hjelp oppnår 40,83 %.

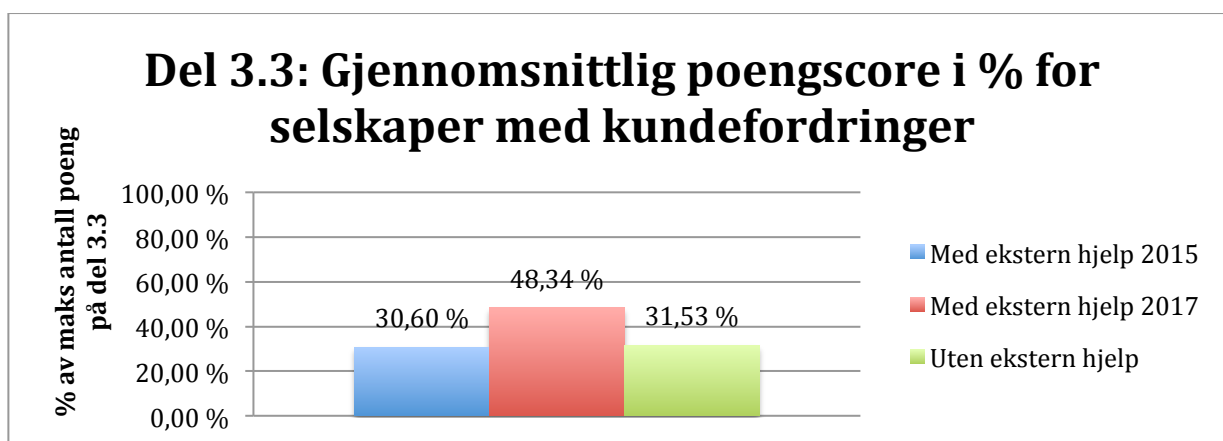
Del 3.2: Varelager

Figur 10) Del 3.2 – Gjennomsnittlig poengscore i % for selskaper med varelager

I denne delen av indeksen er det mulig å oppnå totalt 3 poeng. Figur 10 illustrerer at gjennomsnittlig regnskapskvalitet tilknyttet skjønsmessige vurderinger av balanseposten varelager er relativt jevn mellom gruppene. Selskaper uten ekstern hjelp har årsregnskap med høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet på del 3.2, med 57,14 %. Selskapene med ekstern hjelp i 2015 oppnår 54,94 %, mens selskaper med ekstern hjelp i 2017 har årsregnskap med målt gjennomsnittlig regnskapskvalitet tilsvarende 54,76 %.

Del 3.3: Kundefordringer

Figur 11) Del 3.3 – Gjennomsnittlig poengscore i % for selskaper med kundefordringer

I del 3.3 er det også mulig å oppnå inntil 3 poeng. På denne delen er det tydelige forskjeller mellom selskaper med ekstern hjelp i 2017 og resterende selskaper. Målt gjennomsnittlig regnskapskvalitet er meget lav for selskapene uten ekstern hjelp og selskapene med ekstern hjelp i 2015, slik figur 11 illustrerer. Årsregnskapene i disse gruppene har gjennomsnittlig regnskapskvalitet på henholdsvis 31,53 % og 30,60 %, mens årsregnskapene til selskapene med ekstern hjelp i 2017 har en gjennomsnittlig regnskapskvalitet tilsvarende 48,34 %.

4.3 Statistisk analyse

Tabell 9 viser en oversikt over gruppegjennomsnittet til de ulike gruppene i hypotesetestingen, samt standardavviket til hver hypotesetest, mens resultatene fra de ulike hypotesetestene er gjengitt i tabell 10. Standardavvikene til de ulike gruppene viser at det er spredning innad i gruppene.

Tabell 9) Oversikt gjennomsnittsresultater fra hypotesetestingen

Hypotese	Gjennomsnitt gruppe 1	Standardavvik gruppe 1	Gjennomsnitt gruppe 2	Standardavvik gruppe 2
Hypotese 1	50,041	12,396	50,332	10,618
Hypotese 2	51,823	12,475	52,500	8,577
Hypotese 3	49,645	11,949	54,262	12,913
Hypotese 4	54,029	12,790	50,332	10,618
Hypotese 5	51,997	12,648	50,151	10,652
Hypotese 6	52,667	8,172	50,151	10,652

Tabell 10) Resultater fra t-testene

Hypotese	T-verdi	P-verdi
Hypotese 1	0,937	0,349
Hypotese 2	-0,319	0,750
Hypotese 3	-3,818	0,000*
Hypotese 4	1,903	0,058**
Hypotese 5	0,934	0,351
Hypotese 6	1,092	0,278

*Signifikant på 5 %-nivå, **signifikant på 10 %-nivå

Fem av seks hypotesetester er ikke signifikante med 5 % signifikansnivå. Forskjellene i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom gruppene er ikke store nok til å være statistisk signifikant, og det er ikke grunnlag til å forkaste nullhypotesene i de aktuelle hypotesetestene. Det betyr at det ikke er avdekket store nok forskjeller til å hevde at det er forskjell i regnskapskvaliteten mellom de aktuelle gruppene.

Kun én hypotesetest resulterer i en signifikant forskjell mellom gruppene som ble testet. Hypotese 3 er signifikant på et 5 % signifikansnivå, med en p-verdi på 0,000. Denne hypotesetesten ble gjennomført mellom selskaper med skjønnsmessige vurderinger og ekstern hjelp, henholdsvis i 2015 og 2017. Selskapene med ekstern hjelp i 2017 har signifikant høyere regnskapskvalitet enn selskapene med ekstern hjelp i 2015, og nullhypotesen kan forkastes til fordel for alternativhypotesen.

Hypotese 4 er ikke signifikant på et 5 % signifikansnivå, som er det valgte signifikansnivået i denne undersøkelsen, med en p-verdi på 0,058. Denne p-verdien er svært nær signifikansnivået på 0,05, og ville vært signifikant på et 10 % signifikansnivå. Det betyr at i utgangspunktet er ikke forskjellen i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom selskaper med ekstern hjelp i 2017 og selskaper uten ekstern hjelp stor nok til å bli klassifisert som statistisk signifikant. Ved å akseptere et lavere signifikansnivå på 0,10 ville derimot selskapene med ekstern hjelp i 2017 hatt signifikant høyere gjennomsnittlig regnskapskvalitet enn selskapene uten ekstern hjelp.

Hypotese 1 tester forskjellen i gjennomsnittlig regnskapskvalitet for gruppene med ekstern hjelp og uten ekstern hjelp. Denne forskjellen er ikke signifikant, med en p-verdi på 0,349, slik at nullhypotesen beholdes. Heller ikke hypotese 2, mellom gruppene med og uten skjønnsmessige vurderinger, avdekker en signifikant forskjell. Her er p-verdien høy, med en verdi på 0,750. Resultatene fra disse to hypotesetestene indikerer dermed at det ikke er signifikant forskjeller i gjennomsnittlig regnskapskvalitet på årsregnskap utarbeidet med og uten ekstern hjelp, eller med og uten skjønnsmessige vurderinger. Avslutningsvis avdekker heller ikke hypotese 5 og hypotese 6 signifikante forskjeller, med p-verdier på henholdsvis 0,351 og 0,278.

5.0 Diskusjon

I dette kapitlet presenteres diskusjonen, basert på teorigjennomgangen i kapittel 2 og resultatene fra kapittel 4. Hvert selskap er anonymisert, og har fått tildelt hvert sitt unike nummer mellom 1 og 252. I diskusjonen refererer jeg følgelig til selskapsnumrene.

Gjennomgående inntrykk av resultatene fra hele indeksen, og fra den statistiske analysen, er at det ikke er forskjell i kvaliteten på årsregnskap utarbeidet med og uten ekstern hjelp, og med og uten skjønnsmessige vurderinger. Resultatene fra undersøkelsen tyder på at den totale regnskapskvaliteten blant små aksjeselskaper er lav, uavhengig av bruken av ekstern hjelp. Videre indikerer standardavviket fra den statistiske analysen at det er stor spredning innad i gruppene som testes. Dette vil tydeliggjøres gjennom diskusjonen, hvor selskaper som peker seg ut positivt eller negativt blir trukket frem.

Gruppen med selskaper med ekstern hjelp i 2015 og uten skjønnsmessige vurderinger har den høyeste gjennomsnittlige regnskapskvaliteten, noe som isolert sett vil støtte funnet fra evalueringsrapporten til Langli (2015), om svekket regnskapskvalitet blant selskaper med størst potensiale for bruk av skjønnsmessige vurderinger. Imidlertid vil ikke fraværet av skjønnsmessige vurderinger nødvendigvis resultere i bedre kvalitet på årsregnskapet, noe selskap nr. 100 er et godt eksempel på. Dette selskapet er forøvrig uten ekstern hjelp, noe som kommer tydelig frem i store deler av årsregnskapet. Både i resultatregnskapet og i balanseoppstillingen har regnskapsprodusenten inkludert flere regnskapsposter som ikke er aktuelle i noen av regnskapsårene. Dette blir tydelig ved at samtlige av disse regnskapspostene har verdien ”0 kr” i begge regnskapsårene. Disse regnskapspostene er overflødige og uvesentlige, og kunne med fordel vært utelatt, slik som Schwencke m.fl. (2017) presiserer. Videre er prinsippnotene oppsiktsvekkende på flere måter i begge regnskapsårene. I prinsippnotene forteller regnskapsprodusenten at det er vedkommende selv som har utarbeidet årsregnskapet, og presiserer at ”*Jeg har prøvd så godt jeg kan å følge relevante bestemmelser (...)*” (*sic*). Selskap nr. 100 er langt fra det eneste selskapet med oppsiktsvekkende årsregnskap, noe diskusjonen kommer til å tydeliggjøre.

5.1 Indeks

I det påfølgende skal resultatene fra hver del av indeksen drøftes.

5.1.1 Del 1 – Fellesspørsmål

Resultatene fra del 1 av indeksen viser at det er liten forskjell i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom selskaper med skjønsmessige vurderinger. Forskjellen er litt tydeligere for selskaper uten skjønsmessige vurderinger, hvor selskapene uten ekstern hjelp har høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet. Likevel indikerer resultatene fra denne delen av indeksen at årsregnskapene ikke inneholder all nødvendig informasjon for at interessentene skal kunne benytte årsregnskapet i beslutningssituasjoner. Samtidig kan det tyde på at regnskapsprodusentene gir for mye informasjon i prinsippnotene, som følge av den lave gjennomsnittlige poengoppnåelsen på spørsmål 4 for alle gruppene. Dermed kan det virke som at regnskapsprodusentene følger en såkalt "sjekklister" ved utarbeidelsen av notene og at regnskapsprodusentene ikke er bevisst på hvilken informasjon som er nyttig for interessenten, slik som Schwencke m.fl. (2017) kommenterer. Selskap nr. 118 er uten ekstern hjelp og opplyser i prinsippnotene i begge regnskapsårene om prinsipper som regnskapsprodusenten selv understreker er "*ikke aktuell*" (sic). I følge Langli og Tellefsen (2010) skal regnskapsprodusenten selv vurdere seg frem til og ta stilling til hvilken type informasjon som er nødvendig. Resultatene fra del 1 av indeksen kan imidlertid tyde på at regnskapsprodusenten ikke er i stand til dette, eller bevisst unngår å ta stilling til dette.

Det kan også tyde på at informasjonen i prinsippnotene ikke er tilpasset innholdet i årsregnskapet for øvrig. Selskap nr. 71 har ekstern hjelp i 2017, og oppgir i prinsippnotene for begge regnskapsårene at "*Selskapet ble stiftet den 2.januar 2013, det finnes derfor ikke sammenlignbare fjorårstall*" (sic). Denne opplysningen blir gitt til tross for at resultatregnskapet og balanseoppstillingen har sammenlignbare fjorårstall, både i 2014 og 2015. Dette underbygger det faktum at regnskapsprodusenten følger en sjekklister ved utarbeidelsen av notene, og dermed ikke tilpasser noteopplysningene utfra innholdet i årsregnskapet generelt. Siden undersøkelsen tar for seg to regnskapsår, kommer bruken av sjekklister ekstra tydelig frem gjennom selskaper som gir identiske prinsippnoter, til tross for ulik sammensetning av skjønsmessige balanseposter fra år til år. Dermed kan det tyde på at regnskapsprodusentene har vanskelig for å vurdere seg frem til hvilken informasjon som er nyttig for interessentene. Å lese i prinsippnotene hvordan selskapet verdsetter varelageret, samtidig som verken resultatregnskapet eller balanseoppstillingen inneholder opplysninger om et eventuelt varelager, vil kunne skape forvirring og usikkerhet for interessenten. Dette kan oppfattes som regnskapsmessig støy og forhindre en nøytral regnskapsrapportering, og til syvende og sist gå ut over regnskapskvaliteten (Langli, 2005).

Når det gjelder hvorvidt regnskapsprodusentene gir begrunnelse for vurderingene sine, indikerer resultatene fra undersøkelsen at denne typen informasjon kun blir gitt unntaksvis. Schwencke m.fl. (2017) understreker at kravet om tilleggsinformasjon i regnskapslovens § 7-1 ofte resulterer i at regnskapsprodusenten må gi opplysninger utover det som reguleres i regnskapsloven, blant annet om skjønnsutøvelsen og vurderingene som er lagt til grunn i regnskapsavleggelsen. Dette blir kun gjort delvis blant årsregnskapene som er undersøkt, hvor selskaper uten ekstern hjelp er best på dette området. Selskap nr. 100 er uten ekstern hjelp og har oppnådd 0,5 poeng på spørsmål 7 i begge regnskapsårene. Dette fordi regnskapsprodusenten redegjør for hva som har vært fokuset i regnskapsavleggelsen, samtidig som regnskapsprodusenten presiserer hvorfor prinsippnotene inneholder de ulike opplysningene. Det store flertallet av årsregnskapene som er undersøkt gir ikke beskrivelser av vurderingene som er lagt til grunn, til tross for at dette er særlig nødvendig i tilfeller hvor skjønsmessige vurderinger utgjør en viktig del av årsregnskapet, slik som Schwencke m.fl. (2017) understreker. Det kan bety at regnskapsprodusentene kan ha utfordringer med å innse hvilken informasjon og hvilke tilleggsopplysninger som er nødvendig for interessentene, noe som vil gå utover nytteverdien av årsregnskapet.

5.1.2 Del 2 – Selskaper uten skjønsmessige vurderinger

I del 2 av indeksen indikerer resultatene at selskapene uten skjønsmessige vurderinger svært ofte gir opplysninger om balanseposter som krever skjønsmessige vurderinger, til tross for at ingen av selskapene har noen av disse eiendelspostene i balansen. Som følge av dette er gjennomsnittlig regnskapskvalitet svært lav på denne delen av indeksen. Selskap nr. 41 har ekstern hjelp i 2015, og opplyser i begge regnskapsårene at varige driftsmidler er gjenstand for avskrivninger og at tapsavsetningen i forbindelse med kundefordringene blir vurdert individuelt. Dette er opplysninger som kan villedde interessenten, og kan i følge Kristoffersen (2008) skape usikkerhet rundt påliteligheten av informasjonen og opplysningene i resultatregnskapet og balanseoppstillingen. Det burde være unødvendig for selskaper uten skjønsmessige vurderinger å redusere påliteligheten mer enn omstendighetene tilsier, gjennom å gi opplysninger om skjønsmessige vurderinger som ikke er aktuelle.

Regnskapsprodusentene i selskapene uten skjønsmessige vurderinger har færre vurderinger å redegjøre for, noe som gjør det oppsiktsvekkende at såpass mange selskaper likevel gir

opplysninger om hvilke skjønsmessige vurderinger som ville vært lagt til grunn dersom det hadde vært aktuelt. Dette resulterer i at regnskapsprodusentene gir for mye informasjon, og i følge Schwencke m.fl. (2017) vil en slik overflod av informasjon ikke være relevant for interessentene. Formålet med notene er å utfylle informasjonen som blir gitt i resten av årsregnskapet (NOU 1995: 30), og i tilfeller hvor notene inneholder for mye informasjon vil dette virke mot sin hensikt. Dette fordi den overflødige informasjonen kan resultere i støy for interessenten, samtidig som informasjonen utfordrer de primære kvalitative kravene til årsregnskapet.

I teorien burde ikke dette være en problemstilling, ved at regnskapsloven er tydelig på hvilke opplysninger notene skal inneholde. Selskapet skal kun gi opplysninger om *anvendte regnskapsprinsipper*, i henhold til regnskapslovens § 7-35 første ledd. Det betyr at det ikke er opp til regnskapsprodusenten å vurdere hvilke regnskapsprinsipper det skal gis opplysninger om. På den annen side må regnskapsprodusenten i følge Schwencke m.fl. (2017) være oppmerksom på at uvesentlig informasjon kan utelates fra notene, som nevnt i regnskapslovens § 7-1 tredje ledd. I så fall burde regnskapsprodusenten innse at det ikke er hensiktsmessig å opplyse om avskrivninger så lenge selskapet ikke har varige driftsmidler.

5.1.3 Del 3 – Selskaper med skjønsmessige vurderinger

Ved bruk av skjønsmessige vurderinger er informasjonsbehovet fra regnskapsprodusenten stort (Schwencke m.fl., 2017). Dermed er det overraskende at resultatene fra del 3 bærer preg av at gjennomsnittlig regnskapskvalitet samlet sett er lav for alle gruppene. Det kan tyde på at regnskapsprodusenten ikke er oppmerksom på hvilke opplysninger som er nødvendig for at interessenten skal kunne benytte seg av informasjonen i årsregnskapet, eller at regnskapsprodusenten bevisst velger å utelate denne informasjonen.

Del 3.1: Varige driftsmidler

Gjennomsnittlig regnskapskvalitet på denne delen av indeksen er svært lav. Resultatene fra spørsmål 11.1 og 11.5 er oppsiktsvekkende. I utgangspunktet burde samtlige selskaper fått full score på disse spørsmålene, som følge av at spørsmålene omhandler forhold som er tydelig regulert i regnskapsloven. Likevel viser resultatene at ikke alle selskapene spesifiserer avskrivningskostnaden i resultatregnskapet eller gir opplysninger om avskrivninger i notene. Blant selskapene med ekstern hjelp i 2015 har selskap nr. 83 varige driftsmidler i form av

”tomter, bygninger og annen fast eiendom” til en verdi på nesten 7.000.000 kr i regnskapsåret 2015. Selskapet gir imidlertid ingen form for informasjon om sammensetningen av de ulike eiendelene og gir heller ingen opplysninger om avskrivninger, verken i resultatregnskapet eller i notene. Den manglende informasjonen, samt ordlyden i informasjonen fra balansen, kan bidra til å skape usikkerhet for interessenten rundt påliteligheten til opplysningene i balansen. Dersom regnskapsprodusenten bevisst har valgt å utelate informasjon om avskrivningene fra årsregnskapet, vil dette være manipulasjon (Langli & Tellefsen, 2010). Siden resultatregnskapet mangler opplysninger om avskrivningskostnader vil det automatisk kunne melde seg et spørsmål om hvorvidt regnskapsprodusenten har foretatt en opportunistisk skjønsmessig vurdering og bevisst valgt å utelate avskrivningene i et forsøk på å skjule dårlige resultater, slik som Gul m.fl. (2003) beskriver. Det er imidlertid liten tvil om at regnskapsprodusenten i dette tilfellet ikke har gitt tilstrekkelige tilleggsopplysninger for å utfylle informasjonen fra årsregnskapet.

Når det gjelder de øvrige spørsmålene i del 3.1 er resultatene tydelige. Svært få årsregnskaper inneholder opplysninger om hvilken avskrivningsmetode som er benyttet, mens ingen årsregnskap inneholder begrunnelser for hvorfor den aktuelle metoden er valgt. Selskap nr. 103 er uten ekstern hjelp, og oppgir ikke hvilken avskrivningsmetode som er benyttet i noen av regnskapsårene, annet enn ”årets avskrivning 20 % av saldo” (*sic*). Selv om årsregnskapet skal utarbeides med en forutsetning om at interessenten har elementær forståelse for regnskapsmessige sammenhenger og målemetoder (Langli & Tellefsen, 2010), vil ikke interessenten nødvendigvis forstå hvilken avskrivningsmetode selskapet har benyttet her. En interessent kan være usikker på om selskapet har benyttet saldoavskrivninger eller om det er foretatt lineære avskrivninger fordelt på 5 år. På den annen side vil en regnskapskyndig interessent kunne ha bedre forutsetninger for å vurdere seg frem til hvilken avskrivningsmetode som er benyttet. Imidlertid er det i denne undersøkelsen lagt vekt på at regnskapsprodusenten skal presentere informasjonen i notene klart og tydelig, slik som Schwencke m.fl. (2017) trekker frem. Derfor vil årsregnskaper som kun opplyser om avskrivningssatsen, slik som selskap nr. 103, assosieres med lavere regnskapskvalitet sammenlignet med årsregnskaper hvor avskrivningsmetoden er spesifisert.

Del 3.2: Varelager

Gjennomsnittlig regnskapskvalitet i forbindelse med varelager er høyere enn i resten av del 3, samtidig som det er liten forskjell mellom selskapene i de ulike gruppene. Selskapene uten

ekstern hjelp har høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet på denne delen av indeksen. Samtlige selskaper i denne gruppen, samt i gruppen med ekstern hjelp i 2017, spesifiserer varekostnaden i resultatregnskapet. Den høye gjennomsnittlige verdien på dette spørsmålet, også for selskapene med ekstern hjelp i 2015, indikerer at regnskapsprodusentene trolig ikke opplever det som problematisk å periodisere varekjøp og vareforbruk, til tross for at periodiseringer ofte krever skjønsmessige vurderinger, slik som Subramanyam (1996) tydeliggjør.

Selskapene er ikke like flinke til å opplyse hvordan varelageret er verdsatt, i tillegg til at nytteverdien av noteopplysningene tilknyttet verdsettelsen av varelageret ofte er lav. Dette fordi selskapene i stor grad kun bekrefter at regnskapslovens § 5-2 er fulgt, noe Schwencke m.fl. (2017) mener kan skyldes lav eller manglende kompetanse hos regnskapsprodusenten. Dersom dette er tilfellet kan det hende at regnskapsprodusenten ikke innser at opplysningen som er gitt i noten er mangelfull, og at den medfører et behov for tilleggsopplysninger. En interessent vil ha liten nytte av en noteopplysning som kun ”bekrefter det åpenbare”, siden det er en forutsetning at bestemmelsene i regnskapsloven er fulgt i regnskapsavleggelsen. Selskap nr. 233 har ekstern hjelp i 2015, og for regnskapsåret 2014 er det gitt beskrivelse av hvordan virkelig verdi av omløpsmidlene er beregnet. Denne informasjonen vil ha mye større nytteverdi for interessenten, sammenlignet med en ren bekreftelse av at laveste verdis prinsipp er fulgt.

Resultatene fra del 3.2 indikerer at regnskapsprodusentene er svært dårlig på å opplyse om nedskrivninger for svinn og ukurans i varelageret. Det er kun selskaper med ekstern hjelp i 2015 som har gitt opplysninger om eventuelle nedskrivninger av varelageret, deriblant selskap nr. 242, som i prinsippnotene for begge regnskapsårene har inkludert en kort setning om at ”*beholdningen inneholder ikke ukurante varer*” (sic). I følge Kinserdal (2014) kan det være vanskelig for regnskapsprodusenten å vurdere hvorvidt varer er ukurante, da slike vurderinger baseres på regnskapsprodusentens skjønn. Dette kan forklare hvorfor så få årsregnskaper inneholder opplysninger om eventuelle nedskrivninger for ukurans. Dersom varelageret ikke blir nedskrevet for ukurans, kan dette i følge Langli og Tellefsen (2010) resultere i en urealistisk høy balanseverdi. I så fall vil informasjonen i årsregnskapet være direkte feil og misvisende, og resultere i regnskapsmessig støy.

På den annen side kan det hende at regnskapsprodusentene behandler nedskrivninger i varelageret som vareforbruk, og dermed skjuler nedskrivningskostnaden i vareforbruket. Dette vil øke periodens kostnad tilknyttet vareforbruket, men likevel ikke gi interessenten god nok informasjon om selskapets underliggende økonomiske situasjon. Høye kostnader som skyldes høyt vareforbruk kan indikere at selskapet har økt varesalget, mens høye kostnader som følge av nedskrivninger kan medføre kritiske spørsmål fra interessenten tilknyttet selskapets behandling av varene. Å skjule nedskrivningskostnaden i vareforbruket kan skje som en konsekvens av manglende kompetanse hos regnskapsprodusenten, men også som et bevisst ønske om å manipulere og endre årsregnskapet. Slik manipulasjon vil også skape støy, som nevnt av Kinserdal (2017), og vil påvirke regnskapskvaliteten negativt.

Del 3.3: Kundefordringer

Gjennomsnittlig regnskapskvalitet på denne delen av indeksen er lav, og oppsiktsvekkende lav for selskaper med ekstern hjelp i 2015 og selskaper uten ekstern hjelp. Det er liten forskjell i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom selskapene i disse to gruppene. Resultatene fra tabell 8 viser at selskaper med ekstern hjelp i 2017 er bedre på alle tre punkter i denne delen av indeksen. Selskap nr. 208 har ekstern hjelp i 2015, og opplyser i regnskapsåret 2015 at ”*Det er ikke foretatt avskrivninger på kundefordringene*” (sic). Hva regnskapsprodusenten i dette selskapet forsøker å formidle med denne setningen er uvisst, men bruk av feil begrep tyder på lav kompetanse hos regnskapsprodusenten, og resulterer i usikkerhet og regnskapsmessig støy hos interessenten. Selskap nr. 12 med ekstern hjelp i 2017 oppgir både konstaterte tap og avsetning til tap på fordring for regnskapsåret 2014, men forklarer ikke hvordan avsetningen er beregnet. Det kan tyde på at regnskapsprodusenten i dette selskapet ikke har erkjent behovet for tilleggsopplysninger i notene, slik at nytteverdien av tallene som presenteres er lavere enn nødvendig. På den annen side vil tallene tilknyttet konstaterte tap og tapsavsetningen fortsatt gi en beskrivelse av den underliggende økonomiske situasjonen i selskapet, til tross for manglende opplysninger om beregning av tapsavsetning.

I undersøkelsen er det svært få selskaper som presiserer eventuelle konstaterte tap, noe resultatene fra spørsmål 13.2 indikerer. I følge Schwencke m.fl. (2016) kan en regnskapsprodusent unnlate å vurdere utestående fordringer som tapt, i et forsøk på å presentere et bedre resultat. Dersom regnskapsprodusenten unngår å nedskrive for konstaterte tap på kundefordringer for å redusere periodens kostnader, kan dette villede interessenten til å

tro at selskapets økonomiske stilling er bedre enn realiteten tilsier. Dette vil være en form for manipulasjon, og kan i følge Gowthorpe og Amat (2005) betegnes som kreativ regnskapsrapportering. Denne manipulasjonen vil bidra til støy i årsregnskapet, og dermed påvirke regnskapskvaliteten.

5.2 Statistisk analyse

Gjennomsnittlig regnskapskvalitet i de ulike gruppesammensetningene ble testet i den statistiske analysen, men kun én av seks hypotesetester avdekket en statistisk signifikant forskjell på et 5 % signifikansnivå. Denne signifikante forskjellen ble funnet i hypotesetest 3, blant selskaper med skjønnsmessige vurderinger og ekstern hjelp 2015 og 2017. Selskapene med ekstern hjelp i 2017 har en signifikant høyere gjennomsnittlig regnskapskvalitet enn selskapene med ekstern hjelp i 2015. Det er tankevekkende at den eneste gruppen i utvalget hvor det er helt sikkert at årsregnskapene er utarbeidet med ekstern hjelp, også er den gruppen som har lavest gjennomsnittlig regnskapskvalitet i den eneste hypotesetesten som avdekket en signifikant forskjell. Moen og Havstein (2014) hevder det er betryggende for små selskaper å benytte ekstern regnskapsfører i regnskapsavleggelsen, ved at slik ekstern hjelp kan bidra med kompetanse som selskapet selv ofte mangler. Resultatene fra undersøkelsen og fra den statistiske analysen kan imidlertid tyde på at en eventuell tilføring av ekstern kompetanse ikke medfører høyere gjennomsnittlig regnskapskvalitet. Ved rangering av gjennomsnittlig regnskapskvalitet kan det også virke som at selskapene uten ekstern hjelp innehar omtrent like stor grad av kompetanse som øvrige selskaper, noe tabell 7 illustrerer.

Dette blir også tydeliggjort gjennom hypotesetest 1, som ble gjennomført mellom selskaper med ekstern hjelp og selskaper uten ekstern hjelp. Forskjellen i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom disse gruppene er ikke stor nok til å bli klassifisert som statistisk signifikant. Dette kan indikere at ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen ikke nødvendigvis resulterer i høyere kvalitet på årsregnskapet, i motsetning til det flertallet i utredningen av revisjonsplikten for små aksjeselskaper hevder (NOU 2008: 12). Det kan tyde på at bruk av ekstern hjelp ikke medfører at informasjonen i årsregnskapet er kvalitetssikret i stor nok grad til å kunne fremstå som mer tillitsvekkende for interessentene, enn årsregnskap utarbeidet uten ekstern hjelp. Interessentene bør derfor være oppmerksomme og bevisst på at informasjonen i årsregnskap utarbeidet med ekstern hjelp ikke automatisk resulterer i at kvaliteten på informasjonen er høy.

Hypotesetest 4 kan virke til å motsi dette, ved at testresultatet viser at selskaper med ekstern hjelp i 2017 har signifikant høyere regnskapskvalitet sammenlignet med selskaper uten ekstern hjelp. Dette vil riktignok kun gjelde dersom signifikansnivået er på 10 %, slik at testresultatet ikke er signifikant på et 5 %-nivå. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at selskapene som har ekstern hjelp i 2017 ikke nødvendigvis hadde ekstern hjelp i 2014 og 2015. Dette er kun en tilnærming som er gjort ved grupperingen av utvalget, da årsregnskapene for 2015 ikke gir tilstrekkelig informasjon om eventuell bruk av ekstern hjelp i regnskapsåret 2015 for samtlige selskaper. Hypotesetesten indikerer at selskaper med ekstern hjelp i 2017 har høyere regnskapskvalitet, men det er likevel for stor usikkerhet til å konkludere med at denne økte regnskapskvaliteten er et resultat av ekstern hjelp. Dette fordi det ikke er sikkert at selskapene som har ekstern hjelp i 2017 også hadde ekstern hjelp i 2015. Det faktum at hypotesetesten ikke er signifikant på et 5 %-nivå underbygger også denne usikkerheten. Imidlertid kan resultatene fra denne hypotesetesten være nok et eksempel på at det er store variasjoner innad i gruppene. Dette til tross for at hypotesetestene i all hovedsak indikerer at det ikke er forskjell i regnskapskvaliteten mellom selskaper med og uten bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen.

Når det gjelder regnskapskvaliteten i årsregnskap med og uten skjønsmessige vurderinger, viser hypotesetest 2, 5 og 6 at det ikke er signifikante forskjeller i den gjennomsnittlige regnskapskvaliteten. Skjønsmessige vurderinger medfører stor usikkerhet og tvil for interessenten, og innebærer ofte regnskapsmessig støy (Petersen m.fl., 2017), men resultatene fra undersøkelsen generelt og den statistiske analysen kan indikere at usikkerheten ikke resulterer i lavere regnskapskvalitet. I denne undersøkelsen er det ingen tydelige tegn på at årsregnskap uten skjønsmessige vurderinger har høyere regnskapskvalitet enn årsregnskap med skjønsmessige vurderinger, noe både tabell 7 og resultatene fra hypotesetestene illustrerer. Dette er i strid med funnet fra evalueringsrapporten til Langli (2015), hvor det ble avdekket tydelige tegn på svekket regnskapskvalitet blant selskapene med størst potensiale for bruk av skjønsmessige vurderinger. På den annen side er designet på undersøkelsen til Langli (2015) og undersøkelsen i denne masteroppgaven forskjellig, blant annet ved at selskaps sammensetningen i evalueringsrapporten har minimumskrav tilknyttet driftsinntekter og balansesum. Dermed er funnene ikke direkte sammenlignbare, men det er likevel interessant at resultatene fra disse to undersøkelsene er motstridende.

6.0 Konklusjon

Denne undersøkelsen har undersøkt regnskapskvaliteten på årsregnskaper utarbeidet med og uten bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen. Fokuset har vært på små aksjeselskaper i en bransje som er preget av skjønnsmessige vurderinger, og som er spesielt utsatt for økonomisk kriminalitet (NOU 2016: 22). Hovedformålet med undersøkelsen ble dermed å undersøke om ekstern hjelp bidrar til bedre regnskapskvalitet i årsregnskaper med og uten skjønnsmessige vurderinger i en konkret bransje. I den forbindelse er problemstillingen som følger:

Gir ekstern hjelp bedre regnskapskvalitet for små aksjeselskaper i en bransje hvor årsregnskapet er preget av skjønnsmessige vurderinger?

I teorikapitlet drøftes ulike definisjoner på begrepet regnskapskvalitet. Denne undersøkelsen definerer høy regnskapskvalitet som ”årsregnskap som er mer komplett, nøytral og fri for feil, og hvor omfanget av bevisste og ubevisste feil ikke påvirker årsregnskapets predikative evne”. Videre drøfter teorikapitlet utfordringer rundt skjønnsmessige vurderinger som regnskapsprodusenten må ta i regnskapsavleggelsen tilknyttet konkrete balanseposter. For at årsregnskapet skal ha høy regnskapskvalitet, er det viktig at regnskapsprodusenten oppgir hvilke skjønnsmessige vurderinger som er lagt til grunn i regnskapsavleggelsen. Regnskapsprodusenten må gjennomføre konkrete vurderinger tilknyttet avskrivninger av varige driftsmidler, svinn og ukurans i varelageret, samt avsetninger til tap på kundefordringer. Med bakgrunn i teorigjennomgangen ble det utviklet en indeks for å måle regnskapskvaliteten i årsregnskapene til selskapene i undersøkelsen, basert på informasjonen i årsregnskapet og notene. Det kunne vært spennende å analysere tallene i årsregnskapene, men siden skjønnsmessige vurderinger står sentralt i denne undersøkelsen er fokuset på informasjonen i årsregnskapet og notene. Dette fordi det er viktig for interessentene at regnskapsprodusenten gir nødvendig informasjon om eventuelle skjønnsmessige vurderinger som er foretatt i regnskapsavleggelsen.

Utvalget i undersøkelsen består av 252 små aksjeselskaper i bygg- og anleggsbransjen i Troms fylke som oppfyller de kumulative vilkårene i aksjelovens § 7-6 første ledd, om fravalg av revisjon, for regnskapsårene 2014 og 2015. Det kunne vært interessant å undersøke andre geografiske områder i denne bransjen, men valget av Troms fylke kom som et resultat av aktivitetsnivået i bransjen i dette fylket de siste årene. Selskapene ble plassert i ulike

grupper, avhengig av bruken av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen og hvorvidt selskapene har skjønnsmessige vurderinger i årsregnskapet. Dette for å lettere kunne undersøke og sammenligne gjennomsnittlig regnskapskvalitet for de ulike gruppene.

6.1 Generelle funn i undersøkelsen

Både selve undersøkelsen og den statistiske analysen resulterte i en rekke interessante funn. Det mest oppsiktsvekkende funnet er at regnskapskvaliteten blant små aksjeselskaper generelt er lav og at det ikke er forskjeller mellom selskapene, uavhengig av bruken av ekstern hjelp og omfanget av skjønnsmessige vurderinger. En sammenligning av gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom grupper med og uten ekstern hjelp avdekket at kvalitetsforskjellen ikke er statistisk signifikant (hypotese 1). Det er heller ikke en signifikant forskjell i regnskapskvaliteten mellom årsregnskap med og uten skjønnsmessige vurderinger (hypotese 2). Den eneste kvalitetsforskjellen som er statistisk signifikant på et 5 %-nivå, er forskjellen i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom årsregnskap med skjønnsmessige vurderinger for selskaper med ekstern hjelp i 2015 og med ekstern hjelp i 2017 (hypotese 3). Selskapene med ekstern hjelp i 2017 og med skjønnsmessige vurderinger har en signifikant høyere regnskapskvalitet enn selskaper med ekstern hjelp i 2015 og med skjønnsmessige vurderinger. Resterende hypotesetester resulterte i ikke signifikante forskjeller mellom de aktuelle gruppene.

I første del av indeksen er gjennomsnittlig regnskapskvalitet noe høyere enn i del 2 og 3. Et interessant funn i del 1 er at svært mange selskaper gir informasjon om regnskapsprinsipper som ikke er aktuelle (spørsmål 4). I tillegg er det særdeles få regnskapsprodusenter som gir begrunnelse for vurderingene som er lagt til grunn ved regnskapsavleggelsen (spørsmål 7). I del 2 viser resultatene at de aller fleste årsregnskapene uten skjønnsmessige vurderinger likevel inneholder opplysninger om balanseposter som krever skjønnsmessige vurderinger. Selskaper uten ekstern hjelp er verst på dette området, hvor årsregnskapene i snitt inneholder opplysninger om to av tre skjønnsmessige balanseposter, til tross for at ingen av disse eiendelspostene finnes i balansen.

Tredje og siste del av indeksen avdekket at regnskapskvaliteten i forbindelse med avskrivninger av varige driftsmidler og avsetning til tap på kundefordring er meget lav for alle

selskapene. Regnskapskvaliteten tilknyttet varelageret er litt høyere, og på dette området har selskaper uten ekstern hjelp høyest gjennomsnittlig regnskapskvalitet.

6.2 Konklusjon

En rangering av målt regnskapskvalitet blant de seks ulike gruppene i denne undersøkelsen indikerer at regnskapskvaliteten innad i hver gruppe varierer. Funnene gir ingen tydelige svar på hvilke selskaper som har høyest regnskapskvalitet, ved at gjennomsnittlig regnskapskvalitet generelt er lav. Det er heller ingen tydelige tegn som kan indikere at årsregnskap uten skjønsmessige vurderinger har høyere regnskapskvalitet enn årsregnskap med skjønsmessige vurderinger, og motsatt.

Basert på funnene fra undersøkelsen og drøftelsen blir konklusjonen at bruk av ekstern hjelp i regnskapsavleggelsen ikke bidrar til bedre regnskapskvalitet. Dette fordi det ikke er påvist signifikante forskjeller i gjennomsnittlig regnskapskvalitet mellom selskaper med og uten bruk av ekstern hjelp, eller med og uten skjønsmessige vurderinger.

Avslutningsvis er det verdt å bemerke at den lave gjennomsnittlige regnskapskvaliteten blant små aksjeselskap vil kunne bidra til å sette spørsmålsteget ved behovet for regnskapsplikt blant disse selskapene. Sett i sammenheng med ønsket om å forenkle kravene for de minste selskapene, særlig gjennom besparelser tilknyttet administrative kostnader, er det bemerkelsesverdig at små aksjeselskap ikke er omfattet av forslaget om begrenset regnskapsplikt. Sommeren 2015 la Kvaal-utvalget frem første del av utredningen av ny norsk regnskapslov. Utredningen inneholder et forslag om begrenset regnskapsplikt for små foretak med ubegrenset ansvar, og at disse selskapene heller kan presentere et sammendrag av nødvendig informasjon og beregninger i næringsoppgaven (NOU 2015: 10). Argumentene for slik begrenset regnskapsplikt er at fremstillingen av nødvendig tilleggsinformasjon i næringsoppgaven er tilnærmet kostnadsfri, og at de fleste nødvendige beregningene i næringsoppgaven likevel må gjennomføres. Da er det naturlig å stille spørsmål ved hvorfor de minste aksjeselskapene, med relativt få interessenter, fortsatt må bruke tid og ressurser på å utarbeide årsregnskap av såpass lav kvalitet. Kanskje kan det være mer hensiktsmessig at disse selskapene utarbeider næringsoppgaver med høyere kvalitet, som følge av at næringsoppgaven blant annet danner grunnlag for beregning av skattepliktig inntekt.

Litteraturliste

- Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International Accounting Standards and Accounting Quality. *Journal of Accounting Research*, 46(3), 467-498.
- Bernard, V. L., & Skinner, D. J. (1996). What motivates managers' choice of discretionary accruals? *Journal of Accounting and Economics*, 22(1), 313-325.
- Chen, H., Tang, Q., Jiang, Y., & Lin, Z. (2010). The role of international financial reporting standards in accounting quality: Evidence from the European Union. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 21(3), 220-278.
- Christensen, H. B., Lee, E., Walker, M., & Zeng, C. (2015). Incentives or standards: What determines accounting quality changes around IFRS adoption? *European Accounting Review*, 24(1), 31-61.
- Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current directions in psychological science*, 1(3), 98-101.
- Eklund, T., & Knutsen, K. (2003). *Regnskapsanalyse med årsoppgjør : aktiv bruk av regnskapet* (7. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Ellis, P. D. (2010). *The Essential Guide to Effect Sizes : Statistical Power, Meta-Analysis, and the Interpretation of Research Results*. Cambridge: Cambridge : Cambridge University Press.
- Financial Accounting Standards Board. (2010). *Statement of Financial Accounting Concepts No. 8. Conceptual Framework for Financial Reporting*.
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., & Yohn, T. L. (2016). Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality.(Report). *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 35(4), 1.
- Giroux, G. (2006). *Earnings Magic and the Unbalance Sheet : The Search for Financial Reality*. Hoboken: Wiley.
- Gjesdal, F. (2003). Resultatkvallitet anno 2003. *Praktisk økonomi & finans*, 20(01), 51-81.
- Gowthorpe, C., & Amat, O. (2005). Creative accounting: Some ethical issues of macro-and micro-manipulation. *Journal of Business Ethics*, 57(1), 55-64.
- Gul, F. A., Chen, C. J., & Tsui, J. S. (2003). Discretionary accounting accruals, managers' incentives, and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 20(3), 441-464.
- Gulden, B. P. (2015). *Den eksterne revisor* (9. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Hair, J. F. (2007). *Research methods for business*. Chichester: Wiley.
- Healy, P., & Wahlen, J. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365-383.

- IAS 16. (2009). *International Accounting Standard 16: Property, Plant and Equipment*.
- Imhoff, E. A. (1992). The relation between perceived accounting quality and economic characteristics of the firm. *Journal of Accounting and public policy*, 11(2), 97-118.
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Johnson, J. R., Leitch, R. A., & Neter, J. (1981). Characteristics of errors in accounts receivable and inventory audits. *Accounting Review*, 270-293.
- Kinserdal, F. (2014). Hvordan manipulere med regnskapet. *Magma*, 2014(1), 18-25.
- Kinserdal, F. (2017). Hva er regnskapsmanipulasjon, og hvordan kan den best avdekkes? *Magma*, 2017(1), 69-78.
- Kristoffersen, T. (2008). *Regnskapsteori : med introduksjon til internasjonale regnskapsstandarder (IFRS)*. Bergen: Fagbokforl.
- Kristoffersen, T. (2012). *Årsregnskapet : en grunnleggende innføring* (3. utg.). Bergen: Fagbokforl.
- Langli, J. C. (2005). Regnskapskvalitet ; om hvordan regnskapsmessig støy svekker kvaliteten på regnskapsinformasjon. *Praktisk økonomi & finans*, 2005(1), 49-62.
- Langli, J. C. (2009). Hvem er brukerne av årsregnskapene til små aksjeselskaper, og trenger de reviderte regnskaper? *Praktisk økonomi & finans*, 26(1), 104-119.
- Langli, J. C. (2015). *Evaluering av unntak for revisjonsplikt i små aksjeselskaper*. Hentet 02.12.16 fra <https://evalueringsportalen.no/evaluering/evaluering-av-unntak-for-revisjonsplikt-i-smaa-aksjeselskaper>
- Langli, J. C., & Tellefsen, J. T. (2010). *Årsregnskapet* (9. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Løvås, G. G. (2013). *Statistikk for universiteter og høyskoler* (3. utg. Statistikk). Oslo: Universitetsforl.
- Merchant, K. A., & Rockness, J. (1994). The ethics of managing earnings: An empirical investigation. *Journal of Accounting and Public Policy*, 13(1), 79-94.
- Mian, S. L., & Smith, C. W. (1992). Accounts Receivable Management Policy: Theory and Evidence. *Journal of Finance*, 47(1), 169-200.
- Moen, T.-G., & Havstein, B. (2014). *Regnskapsorganisering : bokføring og intern kontroll* (6. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- NOU 1995: 30. *Ny regnskapslov*. Oslo.
- NOU 2008: 12. *Revisjonsplikten for små foretak*. Oslo.
- NOU 2015: 10. *Lov om regnskapsplikt*. Oslo.
- NOU 2016: 22. *Aksjelovgivning for økt verdiskaping*. Oslo.

- NRS 1. (2009). *Norsk RegnskapsStandard 1: Varer*.
- NRS 2. (2008). *Norsk RegnskapsStandard 2: Anleggskontrakter*.
- NRS 8. (2014). *Norsk RegnskapsStandard 8: God regnskapsskikk for små foretak*.
- NRS 13. (2013). *Norsk RegnskapsStandard 13: Usikre forpliktelser og betingede eiendeler*.
- Palepu, K. G., Bernard, V. L., & Healy, P. M. (1996). *Business analysis & valuation : using financial statements*. Cincinnati, Ohio: South-Western College Publ.
- Petersen, C., Plenborg, T., & Kinserdal, F. (2017). *Financial statement analysis : valuation - credit analysis - performance evaluation*. Bergen: Fagbokforl.
- Prop. 51 L. (2010-2011). *Endringer i revisorloven og enkelte andre lover (unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper)*. Oslo: Finansdepartementet.
- Schwencke, H. R., Haugen, D. O., Baksaas, K. M., & Stenheim, T. (2016). *Årsregnskapet i teori og praksis : 2015* (17. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Schwencke, H. R., Haugen, D. O., Baksaas, K. M., Stenheim, T., & Avlesen-Østli, E. (2017). *Årsregnskapet i teori og praksis : 2016* (18. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Stenheim, T. (2008). Virkelig verdi - et utfordrende måleattributt. *Magma*, 11(2), 101-108.
- Stenheim, T. (2010). Konservativ regnskapsrapportering - et forlatt prinsipp? *Praktisk økonomi & finans*, 27(1), 17-26.
- Stenheim, T., Sundkvist, C. H., & Opsahl, A. (2017). Hva menes med regnskapskvalitet? *Magma*, 2017(1), 64-68.
- Stlowy, H., & Breton, G. (2004). Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework. *Review of Accounting & Finance*, 3(1), 5-66.
- Stutely, R. (2003). *Numbers Guide : The Essentials of Business Numeracy* (5. utg.). London: Economist Books.
- Subramanyam, K. R. (1996). The pricing of discretionary accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 22(1), 249-281.
- Zikmund, W. G. (2013). *Business research methods* (9. utg.). Australia: South-Western Cengage learning.

Norske lover

- Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven).
- Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer (revisorloven).
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (regnskapsloven).
- Lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven).

Internettkilder

- [1] Deloitte. (u.å.). *Manipulering av inntekter og "røde flagg"*. Hentet 31.01.17 fra <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/legal/articles/manipulering-av-inntekter.html>
- [2] Deloitte. (2015). *Ny regnskapslov - et nytt regnskapsregime*. Hentet 16.02.17 fra <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/ny-regnskapslov-nytt-regnskapsregime.html>
- [3] NAV.no. (2014). *Stabilt arbeidsmarked i Troms*. Hentet 28.04.17 fra <https://www.nav.no/no/Lokalt/Troms/Pressemeldinger/stabilt-arbeidsmarked-i-troms--401389>
- [4] Statistisk sentralbyrå. (2015). *Omsetningen økte i bygg og anlegg i 2014*. Hentet 28.04.17 fra <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/statistikker/bygganloms/termin/2015-04-23>
- [5] Statistisk sentralbyrå. (2016). *Nedgang for bygg og anlegg i Rogaland i 2015*. Hentet 25.04.17 fra <https://www.ssb.no/bygg-bolig-og-eiendom/statistikker/bygganloms/termin/2016-04-21>

Vedlegg 1: Oversikt over krav til poengoppnåelsen på indeksen

Indeks for å vurdere regnskapskvaliteten i årsregnskapet.

Del 1 – Fellesspørsmål til alle selskapene
Spørsmål 1. Gir selskapet prinsippnoter?
0 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Nei. Selskapet gir ikke egne prinsippnoter.
1 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Ja. Selskapet gir egne prinsippnoter.
Spørsmål 2. Gir selskapet utfyllende informasjon i prinsippnotene?
0 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Nei. Selskapet gir minimalt med informasjon (for eksempel kun opplysninger slik som ”regnskapet er utarbeidet med grunnlag i regnskapslovens bestemmelser og i samsvar med god regnskapsskikk”).
0,5 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Delvis. Selskapet gir kun delvis utfyllende informasjon.
1 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Ja. Selskapet gir informasjon som går lengre enn det absolutt nødvendige.
Spørsmål 3. Gir selskapet opplysning om anvendte regnskapsprinsipper?
0 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Nei. Selskapet gir kun absolutt nødvendig informasjon.
0,5 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Delvis. Selskapet gir informasjon om hvilke regnskapsprinsipper som er anvendt, men gir ingen opplysninger utover dette.
1 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Ja. Selskapet gir utfyllende informasjon om hvilke regnskapsprinsipper som er anvendt.
Spørsmål 4. Gir selskapet opplysninger om regnskapsprinsipper som <i>ikke</i> er aktuelle?
0 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Ja. Selskapet gir grundige opplysninger om regnskapsprinsipper som ikke er aktuelle dette regnskapsåret.
0,5 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Delvis. Selskapet gir til dels opplysninger om regnskapsprinsipper som ikke er aktuelle dette regnskapsåret.
1 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Nei. Selskapet gir ikke opplysninger om regnskapsprinsipper som ikke er aktuelle dette regnskapsåret.
Spørsmål 5. Gir selskapet informasjon om eventuelle endringer av regnskapsprinsipper?
0 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Nei. Selskapet gir ingen bekreftelse/avkreftelse på om det har vært endring av regnskapsprinsipper fra foregående regnskapsår.
1 poeng <ul style="list-style-type: none">
- Ja. Selskapet gir bekreftelse/avkreftelse på om det har vært endring av regnskapsprinsipper fra foregående regnskapsår.
Spørsmål 6. Gir selskapet noteopplysninger?

0 poeng	- Nei. Selskapet gir ikke noteopplysninger.
1 poeng	- Ja. Selskapet gir noteopplysninger.
Spørsmål 7. Gir selskapet begrunnelse for vurderingene sine?	
0 poeng	- Nei. Selskapet gir ingen form for begrunnelse for hva som ligger bak vurderingene ved utarbeidelsen av årsregnskapet.
0,5 poeng	- Delvis. Selskapet gir til dels begrunnelse for hva som ligger bak vurderingene sine.
1 poeng	- Ja. Selskapet gir begrunnelse for hva som ligger bak vurderingene sine.

Maksimal antall poengoppnåelse del 1: 7 poeng

Del 2 – Spørsmål til selskaper uten skjønnsmessige vurderinger	
Spørsmål 8. Gir selskapet noen form for opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler?	
0 poeng	- Ja. Selskapet gir opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler (for eksempel hvilke driftsmidler som avskrives eller avskrivningsmetode), uten å ha varige driftsmidler.
1 poeng	- Nei. Selskapet gir ikke opplysninger om avskrivninger av varige driftsmidler.
Spørsmål 9. Oppgir selskapet hvordan varelageret verdsettes?	
0 poeng	- Ja. Selskapet opplyser om hvordan varelageret blir verdsatt (for eksempel at laveste verdis prinsipp er benyttet), uten å ha varelager.
1 poeng	- Nei. Selskapet gir ikke opplysninger om verdsettelse av varelager.
Spørsmål 10. Gir selskapet forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes?	
0 poeng	- Ja. Selskapet gir opplysninger om hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes (for eksempel at sannsynligheten for tap på hver kundefordring vurderes individuelt), uten å ha kundefordringer.
1 poeng	- Nei. Selskapet gir ikke opplysninger om hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes.

Maksimal antall poengoppnåelse del 2: 3 poeng

Del 3.1 – Spørsmål til selskaper med skjønsmessige vurderinger – Varige driftsmidler

Spørsmål 11. Har selskapet varige driftsmidler?

Ja – fortsett med delspørsmål 11.1 til 11.5.

Nei – hopp til spørsmål 12.

Spørsmål 11.1. Spesifiserer selskapet avskrivningskostnad i resultatregnskapet?

0 poeng

- Nei. Selskapet spesifiserer ikke avskrivningskostnaden i resultatregnskapet.

1 poeng

- Ja. Selskapet spesifiserer avskrivningskostnaden i resultatregnskapet.

Spørsmål 11.2. Opplyser selskapet om avskrivningsmetode?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ikke opplysninger om hvilken avskrivningsmetode som er valgt/benyttet.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir opplysninger om hvilken avskrivningsmetode som er valgt/benyttet.

Spørsmål 11.3. Gir selskapet begrunnelse for valg av avskrivningsmetode?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen begrunnelse for hvorfor den aktuelle avskrivningsmetoden er valgt/benyttet.

0,5 poeng

- Delvis. Selskapet gir til dels begrunnelse for hvorfor den aktuelle avskrivningsmetoden er valgt/benyttet.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir en god begrunnelse for hvorfor den aktuelle avskrivningsmetoden er valgt/benyttet.

Spørsmål 11.4. Gir selskapet forklaring på hvordan avskrivningene beregnes?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen form for forklaring på hvordan avskrivningene beregnes.

0,5 poeng

- Delvis. Selskapet gir til dels forklaring på hvordan avskrivningene beregnes.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir en grundig forklaring på hvordan avskrivningene beregnes.

Spørsmål 11.5. Opplyser selskapet om avskrivninger i notene?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen opplysninger i notene om avskrivningene.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir opplysninger i notene om avskrivningene.

Maksimal antall poengoppnåelse del 3.1: 5 poeng

Del 3.2 – Spørsmål til selskaper med skjønsmessige vurderinger – Varelager

Spørsmål 12. Har selskapet varelager?

Ja – fortsett med delspørsmål 12.1 til 12.3.

Nei – hopp videre til spørsmål 13.

Spørsmål 12.1. Spesifiserer selskapet varekostnad i resultatregnskapet?

0 poeng

- Nei. Selskapet spesifiserer ikke varekostnad i resultatregnskapet.

1 poeng

- Ja. Selskapet spesifiserer varekostnad i resultatregnskapet.

Spørsmål 12.2. Oppgir selskapet hvordan varelageret verdsettes?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen opplysninger om hvordan varelageret er verdsatt.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir opplysninger om hvordan varelageret er verdsatt.

Spørsmål 12.3. Gir selskapet informasjon om eventuelle nedskrivninger for svinn/ukurans i varelageret?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen bekreftelse/avkreftelse på nedskrivning for svinn/ukurans.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir bekreftelse/avkreftelse på nedskrivning for svinn/ukurans.

Maksimal antall poengoppnåelse del 3.2: 3 poeng

Del 3.3 – Spørsmål til selskaper med skjønsmessige vurderinger – Kundefordringer

Spørsmål 13. Har selskapet kundefordringer?

Ja – forsett med delspørsmål 13.1 til 13.3.

Nei – Avslutt.

Spørsmål 13.1. Gir selskapet forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes eller beregnes?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes/beregnes.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir forklaring på hvordan avsetning til tap på fordring vurderes/beregnes.

Spørsmål 13.2. Presiserer selskapet årets konstaterte tap (tap på fordring)?

0 poeng

- Nei. Selskapet presiserer ikke årets konstaterte tap, verken i resultatregnskapet eller i notene.

1 poeng

- Ja. Selskapet presiserer årets konstaterte tap i resultatregnskapet eller i notene.

Spørsmål 13.3. Presiserer selskapet avsetning til tap på fordring i notene?

0 poeng

- Nei. Selskapet gir ingen bekreftelse/avkreftelse på avsetning til tap på fordring i notene.

1 poeng

- Ja. Selskapet gir bekreftelse/avkreftelse på avsetning til tap på fordring i notene.

Maksimal antall poengoppnåelse del 3.3: 3 poeng

Vedlegg 2: Bakgrunn for utregning av maksimal poengoppnåelse for de ulike selskapene

Maksimalt antall poeng for selskaper med 1 av 3 skjønnsmessige poster:

- Varige driftsmidler: $7 \text{ p} + 5 \text{ p} = 12 \text{ p}$
- Varelager: $7 \text{ p} + 3 \text{ p} = 10 \text{ p}$
- Kundefordring: $7 \text{ p} + 3 \text{ p} = 10 \text{ p}$

Maksimalt antall poeng for selskaper med 2 av 3 skjønnsmessige poster:

- Varige driftsmidler og varelager:
 $5 \text{ p} + 3 \text{ p} = 8 \text{ p}$
- Varige driftsmidler og kundefordring:
 $5 \text{ p} + 3 \text{ p} = 8 \text{ p}$
- Varelager og varige driftsmidler:
 $3 \text{ p} + 5 \text{ p} = 8 \text{ p}$
- Varelager og kundefordring:
 $3 \text{ p} + 3 \text{ p} = 6 \text{ p}$
- Kundefordring og varige driftsmidler:
 $3 \text{ p} + 5 \text{ p} = 8 \text{ p}$
- Kundefordring og varelager:
 $3 \text{ p} + 3 \text{ p} = 6 \text{ p}$

I tillegg kommer 7 p fra fellesspørsmålene, slik at maksimalt antall poeng for selskaper med 2 av 3 skjønnsmessige poster i regnskapet blir 15 p eller 13 p.

Maksimalt antall poeng for selskaper med 3 av 3 skjønnsmessige poster:

$$7 \text{ p} + 5 \text{ p} + 3 \text{ p} + 3 \text{ p} = 18 \text{ p}$$

Maksimalt antall poeng for selskaper uten skjønnsmessige poster:

$$7 \text{ p} + 3 \text{ p} = 10 \text{ p}$$

Dette kan oppsummeres i følgende tabell:

Maksimalt antall poeng for:	
- selskaper med 1 av 3 skjønnsmessige poster	12 p eller 10 p
- selskaper med 2 av 3 skjønnsmessige poster	15 p eller 13 p
- selskaper med 3 av 3 skjønnsmessige poster	18 p
- selskaper uten skjønnsmessige poster	10 p